

2015г.

"Анализ на трудностите и предизвикателствата при изпълнение на СМР" - доклад и препоръки за бъдещо развитие на територията

МИГ „Нови пазар-Каспичан“

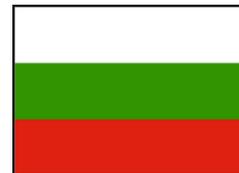

„МК- КОНСУЛТ-2012“ЕООД

МИГ
НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони –
Европа инвестира в селските райони. Програма за развитие на селските райони 2007-2013

Страница |
1

Съдържание:

1.	Обща характеристика на територията на МИГ с отразени специфики.....	2 стр.
2.	Общо представяне на приоритети, цели, дейности и мерки в СМР.....	5 стр.
3.	Кратка аналитична част за напредъка на изпълнението на СМР.....	9 стр.
4.	Дефиниране на трудности и приложени решения за справяне с тях при изпълнение на СМР.....	32 стр.
5.	Описание на основните предизвикателства при изпълнение на СМР.....	36 стр.
6.	Кратка аналитична част върху проведените интервюта с екипа, УС и КС на МИГ.....	38 стр.
7.	Препоръки.....	45 стр.
8.	Заключение.....	47 стр.

Настоящият анализ е подготвен в рамките на договор № РД50-99/13.06.2012 год. за предоставяне на финансова помощ по Мярка“ Прилагане на стратегии за местно развитие „ и по Мярка „ Управление на местни инициативни групи, придобиване на умения и постигане на обществена активност на съответната територия за местните инициативни групи, прилагачи стратегия за местно развитие“, финансиран по програмата за развитие на селските райони 2007-2013 година.

Настоящият анализ е изготвен в резултат на проучване на тема "Силни и слаби страни, възможности и заплахи, насоки за бъдещо развитие на територията за създаване на бъдещ туристически продукт " - доклад и препоръки.

1.Обща характеристика на територията на МИГ с отразени специфики:

Населението към 31.12.2014 г.¹ за територията е 24 279 жители.

- Специфика: трайно намаление на броя жители за територията на МИГ „Нови пазар – Каспичан“. Към 31.12.2009г. населението е било 27 347 жители. За 5 години населението на територията е намаляло с близо 15%, като се очертава тенденция към обезлюдяване. Развитието на населението в демографски аспект е повлияно от икономическата и социална ситуация. Демографската структура на населението е подчинена на установилите се през последните години общи тенденции за страната – намаляване на броя на населението, застаряване, ниска раждаемост, намаляване броя на сключените бракове, отрицателен естествен прираст и засилени миграционни процеси.

Общата територия, обхваната от МИГ, е 592 048 кв.км площ (в т.ч. община Нови пазар– 317 646 кв.км и община Каспичан – 274 402 кв.км), което представлява 17.5% от територията на Област Шумен и 0.53% от територията на страната.

- Специфика: Територията на МИГ Нови пазар- Каспичан обхваща административните граници на общините Нови пазар и Каспичан. Намира се в източната част на Шуменска област (Вж. Фиг.1), в Североизточен планов район, и заема площ от 592 048 кв.км. . Тя граничи с общините: Шумен, Никола Козлево, Вълчи дол, Ветрино, Хитрино и Провадия. Територията е с непрекъснати граници и обхваща всички 25 населени места от двете общини- от община Нови Пазар: 1 град и 15 села; от община Каспичан: 2 града и 7 села.²

3

¹ Данни на НСИ

² По данни на СМР

³ По данни на СМР

Земеделските земи са с установеното почвено разнообразие и висока пригодност за отглеждане на различни земеделски култури. Почвените условия на тероара (фр. terroir- екологично чиста земеделска земя за отглеждане на лозя) на Нови Пазар правят територията едно от най-подходящите места за отглеждане на уникални лозя за бели вина в България. Територията на МИГ „Нови Пазар – Каспичан“ не е богата на водни ресурси. Полезните изкопаеми са представени от няколко вида. Основни са кварцовите пясъци, които са основна суровина за производство керамични изделия.

На територията, също така, е обявена Защитена местност - “Мадарски скални венци” - за опазване на карстови скални венци, местообитания на петрофилни и защитени животински видове; находища на редки и защитени растителни видове.⁴

- ✚ Специфика: Местата, попадащи в Защитена зона „Провадийско-Роякско плато” отговарят на изискванията за наличие на важни за биологичното разнообразие растителни и животински видове, и типове природни местообитания. Значителна част от територията на МИГ Нови пазар- Каспичан (65% от територията на община Каспичан или приблизително 178 361 кв.км.) попада в екологичната мрежа Natura 2000, целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа, в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие.

Най-развитият индустриален сектор в района е производството на изделия от керамика и стъкло. Секторът на силикатната промишленост е с богати традиции и разполага с голям брой квалифицирани кадри. Промишлеността е съсредоточена главно в градовете- Нови пазар, Каспичан и Плиска. Най-големите фирми в бранша, реализиращи продукцията си на вътрешния и международния пазар са: ”Рока България” АД (Каспичан), "Ново стъкло" (ЕООД) (Нови пазар), "Китка Нови пазар" (Нови пазар) и други. Районът разполага с много добре развити и ефективно функциониращи предприятия (микро, малки и средни) от дървопреработващата промишленост, занимаващи се с производство на разнообразни дървени изделия. Представители на средните предприятия (до 250 души) са „Плиска-ФАК” АД, „Павидера” ЕООД, "Станев" ЕООД. Съществуват множество физически лица, които са добри дърводелци, но с малък капацитет и силно затруднени с намирането на пазари за продукцията си. Друг добре застъпен отрасъл в региона е производството на корабни детайли и механизми (Завод за корабно машиностроене „Маяк-КМ” АД в Нови пазар), използвани в конструирането и ремонта на кораби. Наличието на изградена база и квалифицирани кадри предлага възможности за развитие на този сектор.

- ✚ Специфика: липсва развитие на консервната промишленост (ХВП), което е предпоставка за неоползотворяване на огромните възможности за развитието на зеленчукопроизводството и овощарството, блокирани от липсата на пазари.

Районът е традиционно силен зеленчукопроизводителен, зърнопроизводителен, овощарски и лозарски център. От общата площ на територията, 71% са земи със земеделско предназначение.⁵ По- голямата част от площите се стопанисват от арендатори, следвани от земеделски кооперации и на последно място са частни стопани. Голяма част от обработваемата земя се използва за отглеждане на зърнени и маслодайни култури, като основни са пшеница, царевица, ечемик. Агро - екологичните

⁴ По данни от публични информационни източници

⁵ По данни от публични информационни източници

условия в района благоприятстват развитието на зеленчукопроизводство, лозаровинарство, овощарство, животновъдство.

- ✚ Специфика: в района съществуват обширни територии плодородна, неизползваема земя. Налице е незает трудов ресурс с определени традиции в земеделската дейност.⁶

Районът се отличава с богато културно-историческо и природно наследство. Първата Българска столица Плиска, близостта до старата столица Преслав, Мадарския конник, античният град Диня с рядко срещаната укрепителна система са сред най-ярките обекти на културно-историческото наследство в България. Районът е богат на природни забележителности и защитени местности- Мадарското плато, Шуменското плато, местност "Станата" (край Нови пазар), Могилата (с. Могила), живописната природа на село Кюлевча, Янина скала, свързана с множество легенди и предания (край Каспичан) и др. Понастоящем за територията на МИГ са характерни едnodневните туристически турове, уикенд ваканциите (от Шумен, Варна, Черноморските курорти).⁷ Жителите на територията са наследници на богато културно-историческо наследство. Най-изявените обекти са Националният историко-археологически резерват „Плиска” и част от Националният историко-археологически резерват „Мадарски конник”. Древните културни традиции на територията са потенциал, както за повишаване на гордостта и самочувствието от принадлежност у местните хора, така и за привличане интереса на туристи и посетители.

- ✚ Специфика: състоянието на туристическата инфраструктура като цяло е незадоволително. Основните проблеми са свързани със състоянието на пътищата към туристическите обекти, извън територията на населените места. Липсват указателни и информационни табели, материално-техническа база е остаряла, ограничено е предлагането на информация за посетителите на обектите и на място.

След преглед на основополагащи и основни стратегически и планови документи за територията на МИГ и Общините Нови пазар и Каспичан са формулирани следните констатации, обобщаващи профила на МИГ-територията:

- ✚ Изградени традиции и опит в селското стопанство и силикатната промишленост - предпоставка за развитие на местната икономика, повишаване на заетостта и жизнения стандарт на населението;
- ✚ Отлична транспортна комуникация;
- ✚ Налична обработваема земеделска площ, предпоставка за създаване на нови трайни насаждения и зеленчукопроизводство;
- ✚ Географско положение в близост до старите столици на България – предпоставка за развитие на културен туризъм;
- ✚ Завършено реструктуриране на местната икономика по отношение на собствеността;
- ✚ Обособени индустриални зони;
- ✚ Възможност за външен инвеститорски интерес ;
- ✚ Богато историческо наследство, предпоставка за развитие на културен туризъм;

⁶ По данни на МИГ

⁷ По данни от публични информационни източници

- ✚ Развита и изградена мрежа от структури на културата, образованието и социалните дейности;
- ✚ Популярен фолклор и местни обичаи и традиции;
- ✚ Развито сътрудничество с НПО в сферата на социалните услуги;
- ✚ Развитие на възобновяеми енергийни източници - фотоволтаични електроцентрали, вятърен парк;
- ✚ Добре изградена пътна мрежа;
- ✚ Подобрена ВиК мрежа и ПСОВ в етап на изграждане;
- ✚ Напълно изградена електроенергийна мрежа;
- ✚ Натрупан опит за управление на проекти, който е основен ресурс за бъдещи периоди;
- ✚ Подобрено административно обслужване на местния бизнес и население;
- ✚ Развита добър диалог с икономическите и социални партньори, благоприятстващ комплексното развитие на общината.

2.Общо представяне на приоритети, цели, дейности и мерки в СМР:

- ✚ **СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ:** Повишаване качеството на живот и постигане на устойчиво развитие на района при съхранена местна идентичност и околна среда.

- ✚ **ПРИОРИТЕТ 1:** Развитие на местен туристически продукт, чрез разширяване на туристическата зона на Варненското Черноморие към Първата Българска столица Плиска

Специфична цел 1.1. Разнообразяване на възможностите за заетост чрез развитие и модернизиране на селския и познавателен туризъм и свързаните с него услуги и материално-техническа база

- ✓ Мярка 311: Разнообразяване към неземеделски дейности;
- ✓ Мярка 312: Подкрепа за създаване и развитие на микропредприятия;

Специфична цел 1.2. Съхраняване и възобновяване на местната идентичност и околна среда

- ✓ Мярка 313: Насърчаване на туристическите дейности;
- ✓ Мярка 323: Опазване и възстановяване на селското наследство;

Специфична цел 1.3. Развитие на образователна, спортна, социална и техническа инфраструктура и естетизация на населените места

- ✓ -Мярка 321: Основни услуги за икономиката и населението на селските райони;
- ✓ -Мярка 322: Обновяване и развитие на населените места;

- ✚ **ПРИОРИТЕТ 2:** Разнообразяване на земеделието, чрез развитие и модернизация в областта на лозарството, трайните насаждения и зеленчукопроизводството

Специфична цел 2.1. Модернизиране на земеделските стопанства и насърчаване развитието на местни, традиционни или уникални продукти

- ✓ Мярка 121: Модернизиране на земеделските стопанства;
- ✓ Мярка 123: Добавяне на стойност към земеделски и горски продукти;

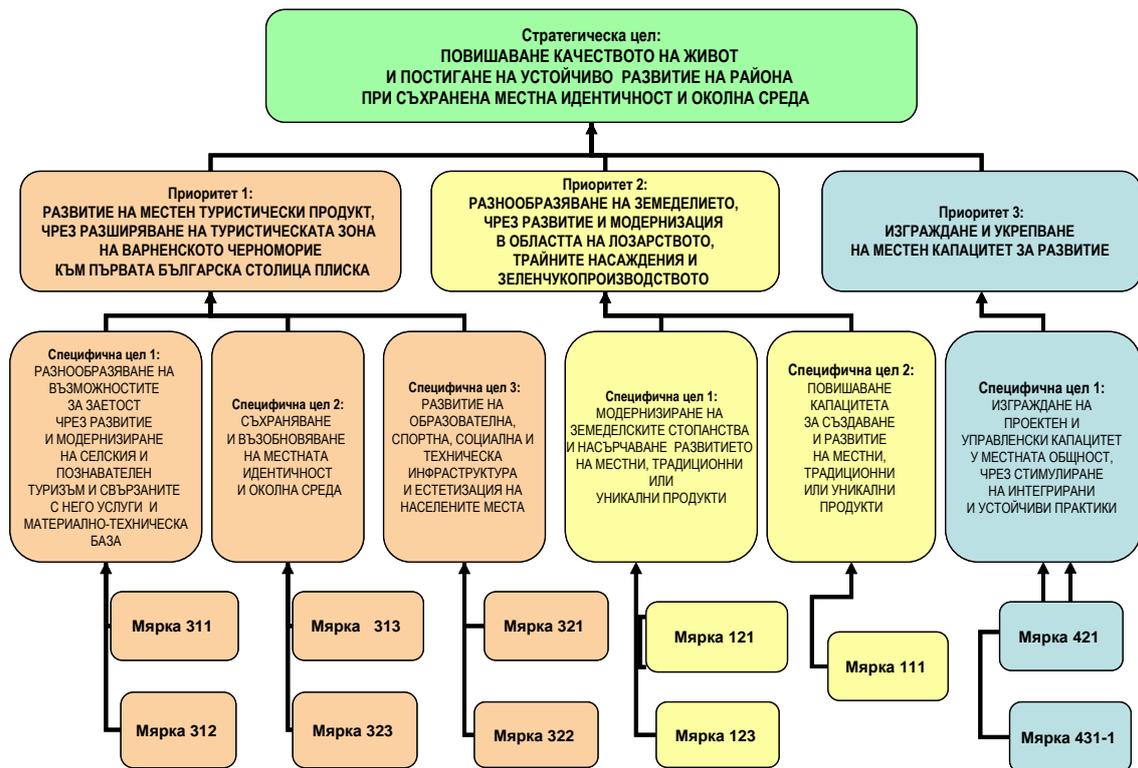
Специфична цел 2.2. Повишаване капацитета за създаване и развитие на местни, традиционни или уникални продукти

- ✓ Мярка 111: Професионално обучение, информационни дейности и разпространение на научни знания;

ПРИОРИТЕТ 3: Изграждане и укрепване на местен капацитет за развитие

Специфична цел 3.1. Изграждане на проектен и управленски капацитет у местната общност, чрез стимулиране на интегрирани и устойчиви практики

- ✓ Мярка 421: Между-териториално и транснационално сътрудничество;
- ✓ Мярка 431-1: Управление на МИГ, придобиване на умения и постигане на обществена активност;

Стратегията за местно развитие на МИГ Нови пазар- Каспичан включва дейности по:

- мерки, включени в Регламент 1698/2005 г., а именно Мярка 323 „Опазване и развитие на селското наследство” като за нея се прилагат условията за допустимост, определени в него;
- мерки, включени в Програмата за развитие на селските райони, а именно: 111,121, 123, 311, 312, 313, 321, 322 и 421, като за тях се прилагат изискванията за допустимост на дейностите, разходите и за получателите на помощта, както и размера на финансовата помощ, включени в наредбата, определяща условията и реда за подпомагане по съответната мярка от ПРСР, с изключение на критериите за минимален и максимален размер на проектите.

Основните принципи, залегнали в Критериите за оценка на проектите, произтичат от целите на Стратегията и са както следва:

⁸ Стратегия за местно развитие

- ✚ Подкрепа за дейности, услуги и производства, които са традиционни и уникални за територията и развиват нейната местна идентичност
- ✚ Подкрепа за иновативни за територията проекти
- ✚ Подкрепа за дейности и производства с положително въздействие върху социалната среда, околната среда и заетостта
- ✚ Подкрепа за дребния бизнес и уязвимите групи
- ✚ Съгласуваност и допълняемост между проектите
- ✚ Съответствие на нуждите и участие на ползвателите в дейностите по проектите
- ✚ Гарантиране на равнопоставеност, липса на дискриминация и прозрачност.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ	Повишаване качеството на живот и постигане на устойчиво развитие на района при съхранена местна идентичност и околна среда	
ПРИОРИТЕТ 1	Развитие на местен туристически продукт, чрез разширяване на туристическата зона на Варненското Черноморие към Първата Българска столица Плиска	
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ	1.1. Разнообразяване на възможностите за заетост чрез развитие и модернизиране на селския и познавателен туризъм и свързаните с него услуги и материално-техническа база	СФЕРИ НА ИНТЕРВЕНЦИЯ - Насърчаване на разнообразяването към неземеделски дейности (Мярка 311); - Насърчаване на растежа и създаване на нови работни места (Мярка 312); - Насърчаване на предприемачеството (Мярка 312); - Насърчаване развитието на интегриран селски туризъм (Мярка 312).
	1.2. Съхраняване и възобновяване на местната идентичност и околна среда	- Разнообразяване и подобряване на туристическата инфраструктура, атракциите и съоръжения за посетителите в района (Мярка 313); - Насърчаване развитието на интегриран селски туризъм (Мярка 313); - Насърчаване съхранението, развитието и популяризирането на селското природно и културно наследство (Мярка 7-323).
	1.3. Развитие на образователна, спортна, социална и техническа инфраструктура и естетизация на населените места	- Подобряване мобилността на работната сила и привлекателността за развитие на бизнес на територията, чрез подобряване на пътната инфраструктура (Мярка 321); - Подобряване условията за живот на територията, чрез подобряване на достъпа до качествена водоснабдителна и канализационна инфраструктура (Мярка 321); - Подобряване достъпа на населението до културни, спортни и свързани със свободното време и отдиха услуги (Мярка 321); - Подобряване достъпа на населението до социални услуги и по-специално този на децата и уязвимите групи от населението (Мярка 321); - Подобряване достъпа до услуги свързани с информационните и комуникационни технологии

		(Мярка 321); -Подобряване привлекателността на средата за живот в населените места от територията на МИГ (Мярка 322)
ПРИОРИТЕТ 2	Разнообразяване на земеделието, чрез развитие и модернизация в областта на лозарството, трайните насаждения и зеленчукопроизводството	
Специфични цели	2.1. Модернизиране на земеделските стопанства и насърчаване развитието на местни, традиционни или уникални продукти	СФЕРИ НА ИНТЕРВЕНЦИЯ -Подобряване цялостната дейност и конкурентоспособност на земеделските стопанства, чрез модернизирането на производствените условия и въвеждането на нови процеси и технологии, допринасящи за производството на качествени земеделски продукти (Мярка 121); - Подобряване опазването на околната среда (Мярка 121); -Насърчаване спазването стандартите на Общността и подобряване на условията в земеделските стопанства по отношение сигурността и безопасните условия на труд, хигиената и хуманното отношение към животните (Мярка 121); -Подобряване цялостната дейност, икономическата ефективност и конкурентоспособността на предприятията от хранително-вкусовата промишленост, чрез: подобро използване на факторите за производство; въвеждане на нови продукти, процеси и технологии; подобряване качеството и безопасността на храните и тяхната проследяемост (Мярка 123); -Постигане на съответствие със стандартите на Общността (Мярка 123); -Подобряване опазването на околната среда (Мярка 123).
	2.2. Повишаване капацитета за създаване и развитие на местни, традиционни или уникални продукти	Подобряване на човешкия потенциал в земеделието и горското стопанство, чрез разпространение на знания и придобиване на нови умения, в областта на управлението и бизнеса, новите технологии, качеството и безопасността на продуктите, устойчивото управление на природните ресурси, възобновяемите източници на енергия и биологичното производство (Мярка 111)
ПРИОРИТЕТ 3	Изграждане и укрепване на местен капацитет за развитие	
Специфични цели	3.1. Изграждане на проектен и управленски капацитет у местната общност, чрез стимулиране на интегрирани и	СФЕРИ НА ИНТЕРВЕНЦИЯ -Насърчаване развитието на МИГ Нови пазар-Каспичан като силна и ефикасно действаща структура (Мярка 431-1); - Повишаване информираността и уменията на местните жители, относно подхода ЛИДЕР и

	устойчиви практики	<p>насърчаване тяхното активно участие в процеса на прилагане на стратегията за местно развитие (Мярка 431-1);</p> <p>-Подпомагане на съвместни дейности и проекти (съвместни обучения, изграждане на капацитет, споделяне на опит, обмен на ноу-хау) (Мярка 421);</p> <p>-Подпомагане иновациите в продукти и услуги в селския район, комбинирайки разнообразните възможности да се развие добавена стойност (Мярка 421);</p> <p>-Подпомагане създаването на европейска идентичност в допълнение към местната, регионалната и националната идентичност (Мярка 421).</p>
--	--------------------	--

3.Кратка аналитична част за напредъка на изпълнението на СМР:

Политиката за развитие на селските райони е част от Общата селскостопанска политика (ОСП) с нарастващо значение. Тя поощрява устойчивото развитие в селските райони на Европа, като е насочена към икономически, социални и екологични проблеми. Повече от половината от населението на ЕС живее в селски райони, които обхващат 90% от територията на ЕС. „Лидер“ е новаторски подход в рамките на политиката на ЕС за развитие на селските райони.⁹

„Лидер“ насърчава селските райони да търсят нови начини да станат или останат конкурентоспособни, да използват максимално своите ресурси и да преодолеят предизвикателствата, пред които са изправени, като застаряващо население, ниско качество на предоставяне на услуги или липса на възможности за трудова заетост. По този начин „Лидер“ допринася за подобряване на качеството на живот в селските райони за семействата на фермерите и по-широкото население в селските райони. Използва се холистичен метод за решаване на проблемите в селските райони. Методът приема, например, че конкурентоспособността в производството на храни, запазването на чиста околна среда и създаването на възможности за работа на местното население са взаимоподдържащи се аспекти от живота в селските райони, изискващи специфични умения, подходящи технологии и услуги, които трябва да бъдат решени като един цялостен пакет и с подходящи политически мерки.

Местна инициативна група „Нови пазар-Каспичан“ реализира Стратегия за местно развитие чрез която прилага подхода Лидер от 2010 г. до момента. За периода на прилагане на Стратегията за местно развитие МИГ „Нови пазар-Каспичан“ е събрала заедно съответните заинтересовани групи в района около един общ проект, постигнала е автономност на вземане на решенията и възможността да отправи нов поглед към местните ресурси, свързала е различните мерки, създала е условия за възползване от възможностите, предоставени от местния сбор от ресурси, отворена към новаторски идеи и способна да свърже и интегрира отделни секторни подходи.

⁹ Ръководство за изпълнение на подхода Лидер 2007-2013

Стратегията за местно развитие е оформен в стратегически документ за местно развитие с установени цели, стратегически приоритети и ред на действията, които трябва да бъдат предприети.

Ценността на „Лидер“ проличава от множеството стойностни проекти, подпомогнати в последните години от МИГ“Нови пазар-Каспичан“, които имат реално влияние върху всекидневния живот на хората, живеещи в селските райони.

Изпълнението на СМР на МИГ става чрез финансиране на проекти по част от мерки на ПРСР 2007-2013 г., при следните финансови параметри за МИГ“Нови пазар-Каспичан“:

„Разпределение на средствата за реализация на СМР“

	Мярка	При подаване на СМР Лева	Към 15.06.2015г. Лева
111	Професионално обучение, информационни дейности и разпространение на научни знания	31775	10858
121	Модернизиране на земеделските стопанства	571945	571945
123	Добавяне на стойност към земеделски и горски продукти	317747	317747
Общо за ос 1		921467	900550
311	Разнообразяване към неземеделски дейности	222423	105423
312	Подкрепа за създаване и развитие на микропредприятия	349522	487438
313	Насърчаване на туристическите дейности	127099	58596
321	Основни услуги за населението и икономиката в селските райони	158874	158874
322	Обновяване и развитие на населените места	190648	259152
323	Опазване и подобряване на селското наследство	95324	95324
Общо за ос 3		1143890	1164807
ОБЩО ЗА СМР		2065357	2065357

➔ Финално изпълнение на Мярка 111 “Професионално обучение, информационни дейности и разпространение на научни знания“:

-Планирано: 31 775 лева

-Изпълнено: 10 858 лева

Неусвоеният остатък е в размер на : 20 917 лева

Изпълнението на мярката се счита за недостатъчно ефективно.

➔ Финално изпълнение на Мярка 121 „Модернизиране на земеделските стопанства“:

-Планирано: 571 945 лева

-Изпълнено: 571 945 лева

Мярката е изпълнена на 100%.

Мярката за земеделските производители е изпълнена ефективно и всички планирани инвестиции са усвоени.

➔ Финално изпълнение на Мярка 123 „Добавяне на стойност към земеделски и горски продукти“:

-Планирано: 317 747 лева

-Изпълнено: 317 747 лева

Мярката е изпълнена на 100%.

Мярката за добавена стойност на земеделските и горски продукти е изпълнена ефективно и всички планирани инвестиции са усвоени.

➔ Финално изпълнение на Мярка 311 „Разнообразяване към неземеделски дейности“:

-Планирано: 222 423 лева

-Изпълнено: 105 423 лева

Мярката за земеделски производители, желаещи да развият неземеделски дейности е изпълнена 47%.

Неусвоеният остатък е в размер на : 117 000 лева

Изпълнението на мярката се счита за недостатъчно ефективно.

➔ Финално изпълнение на Мярка 312 „Подкрепа за създаване и развитие на микропредприятия“:

-Планирано: 349 522 лева

-Изпълнено: 487 438 лева

Мярката в подкрепа на микропредприятията е изпълнена на 120%.

Мярката е изпълнена ефективно и всички планирани инвестиции са усвоени.

➔ Финално изпълнение на Мярка 313 „Насърчаване на туристическите дейности“:

-Планирано: 127 099 лева

-Изпълнено: 58 596 лева

Мярката за насърчаване на туристическите дейности е изпълнена 45%.

Неусвоеният остатък е в размер на : 68 503 лева

Изпълнението на мярката се счита за недостатъчно ефективно.

➔ Финално изпълнение на Мярка 321 „Основни услуги за населението и икономиката в селските райони“ :

-Планирано: 158 874 лева

-Изпълнено: 158 874 лева

Мярката е изпълнена 100%.

Мярката за основни услуги за населението е изпълнена ефективно и всички планирани инвестиции са усвоени.

➔ Финално изпълнение на Мярка 322 „Обновяване и развитие на населените места“ :

-Планирано: 190 648 лева
Мярката е изпълнена 140%.

-Изпълнено: 259 152 лева

Мярката за обновяване и развитие на населените места е изпълнена ефективно и всички планирани инвестиции са усвоени.

➔ Финално изпълнение на Мярка 323 „Опазване и подобряване на селското наследство“ :

Страница |
12

-Планирано: 95 324 лева

-Изпълнено: 95 324 лева

Мярката е изпълнена 100%.

Мярката за опазване и подобряване на селското наследство е изпълнена ефективно и всички планирани инвестиции са усвоени.

➔ Справка за наличните бюджети и остатъци в отделните приеми¹⁰

мярка	Общо СМР	Първи прием (бюджет)	Усвоени/ Договори рани Първи прием	Втори прием (бюджет)	Усвоени/ Договори рани Втори прием	Трети прием (бюджет)	Договори рани под условие Трети прием	Четвърти прием (бюджет)	Усвоени/ Договори рани Четвърти прием	Остатък
111	10 858.00 лв	31 775.00 лв	10858.00 лв. отказ след сключен договор	----	----	----	----	----	----	10 858.00 лв
121	571 945.00 лв	352 000.00 лв	----	219 945.00 лв	----	571 945.00 лв	252 106.49 лв	319 841.51 лв	238 537.66 лв	81 300.85 лв
123	317 747.00 лв	234 600.00 лв	----	83 147.00 лв	----	317 747.00 лв	188 638.37 лв	129 108.65 лв	114 879.28 лв	14 229.35 лв
311	105 423.00 лв	136 900.00 лв	----	85 523.00 лв	----	105 423.00 лв	----	105 423.00 лв	105 403.97 лв	19.03 лв
312	487 438.00 лв	273 700.00 лв	124 859.95 лв	75 822.00 лв	74 921.30 лв	153 819.00 лв	----	----	----	287 656.75 лв
313	58 596.00 лв	127 099.00 лв	56 711.15 лв	----	----	----	----	----	----	1 884.85 лв
321	158 874.00 лв	158 874.00 лв	40 787.11 лв	----	----	118 069.87 лв	----	37 614.44 лв	37 410.94 лв	80 675.95 лв
322	259 152.00 лв	190 648.00 лв	165 590.11 лв	----	----	89 145.00 лв	89 145.00 лв	----	----	170 007.00 лв
323	95 324.00 лв	95 324.00 лв	----	----	----	95 324.00 лв	48 789.33 лв	----	----	46 534.67 лв

➔ Таблица „Разпределение на средствата по общини“:¹¹

Мярка	Общо според СМР	Община Нови Пазар	% изпълнение спрямо СМР	Община Каспичан	% изпълнение спрямо СМР
111 Професионално обучение, информационни дейности и разпространение	31775 лв.	10858 лв.	14%	0	30%

¹⁰ По данни от МИГ

¹¹ По данни на МИГ

	на научни знания					
121	Модернизация на земеделското стопанство	571 945.00 лв.	188 979.40 лв.	30.00%	401 353.40 лв.	70.17%
123	Добавяне на стойност към земеделски и горски продукти	317 747.00 лв.	188 638.37 лв.	59.36%	114 879.25 лв.	36.15%
311	Разнообразяване към неземеделски дейности	105 423.00 лв.	0	0	105 403.96 лв.	99.98%
313	Насърчаване на туристическите дейности	58 596.00 лв.	0	0	58 595.57 лв.	100.00 %
321	Основни услуги за населението и икономиката в селските райони	158 874.00 лв.	78 418.53 лв.	49.35	80 754.56 лв.	50.82
322	Обновяване и развитие на населените места	259 152.00 лв.	226 053.10 лв.	87.22	33 097.50 лв.	12.77
323	Опазване и възстановяване на селското наследство	95 324.00 лв.	0	0	58 599.94 лв.	61.47

Стратегическата цел на Стратегията за местно развитие е повишаване качеството на живот и постигане на устойчиво развитие на района при съхранена местна идентичност и околна среда.

За постигане на тази цел са необходими обединените усилия на екипа и членовете на УС на МИГ, на местните лидери и бенефициенти. Критерий за постигане на стратегическата цел е ефективността и ефикасността на реализираните проекти на територията на общността, в интерес на възможно по-широк кръг от населението, а не само реализиране на такива, които отговарят на критериите за допустимост по отделните мерки.

► Изпълнение на предвидените индикатори в СМР към 15.06.2015г.:¹²

В края на периода на реализиране на Стратегията се провежда настоящото проучване и анализ на територията, който ще позволи да се регистрира с точност постигнатия напредък и развитие, които се дължат на изпълнението на СМР, да се сравнят показателите.

Този анализ ще включва и проследяване на напредъка, въз основа на ключови индикатори, описани в таблицата.

¹² По данни на МИГ

Докладът отчита и включва оценка на изпълнението, напредъка по стратегията, аргументира необходимостта от промяна в стратегиите за интервенция или утвърждава вече предвидените такива. В доклада се включва и отчитане повишението на доходите на местното население и по-конкретно на бенефициентите по стратегията, повишаване качеството на живот, потреблението, разширяване на пазари и повишаване конкурентноспособността.

Таблица 1

Индикатор	Цел за периода 2007 – 2013 според СМР	Напредък	Постигнато до 15.06.2015г.
Обща площ на територията, обхваната от МИГ (в км ²)	592 кв.км		
Общ брой на населението, обхванато от МИГ в СМР	27 347 жители		
Брой проекти, финансирани от СМР	55		38
Брой участници, успешно завършили обучение	90		207

- ➔ Тенденция: неизпълнение на индикатора, свързан с броя на проектите, финансирани от СМР.
Обучените участници, завършили успешно предвидените от МИГ обучения са 2 пъти повече от предвидените.

Таблица 2¹³

Вид индикатор	Индикатор	Цел до края на стратегията	Напредък	Постигнато до 15.06.2015г.
Изходен	Брой консултирани потенциални бенефициенти	99		170
	Брой на участниците в дейностите за придобиване на умения и постигане на обществена активност	90		140
	Брой подадени заявления за кандидатстване по СМР	26		38

- ➔ Тенденция: изпълнени на повече от 120 % индикатори за брой на консултираните бенефициенти, на участниците –придобили умения и постигнали активност, както и за броя на подадените заявления за кандидатстване по СМР.

¹³ По данни на МИГ

През периода 2012-2014г. Стратегията за местно развитие на МИГ „Нови пазар-Каспичан“ включва дейности по:

- ➔ мерки, включени в Програмата за развитие на селските райони, за които се прилагат изискванията за допустимост на дейностите, разходите и за получателите на помощта, както и размера на финансовата помощ, включени в Наредбата, определяща условията и реда за подпомагане по съответната мярка от ПРСР, с изключение на критериите за минимален и максимален размер на проектите.

- ➔ Индикатор съобразно целите :

Индикатор	Стойност съобразно специфичните цели за периода 2007-2013	Напредък	Постигнато до 15.06.2015г.
Брой дейности за придобиване на умения и постигане на обществена активност	6	↑	16
Брой на участниците в дейностите по обучение	90	↑	207
Брой на участниците в дейностите по информиране	Липсва индикатор в СМР	↑	136

Тенденция на изпълнение на предвидените в СМР индикатори за извършени брой дейности за придобиване на умения и постигане на обществена активност, за брой на участниците в дейностите по обучение и за брой на участниците в дейностите по информиране.

- ➔ Приеми на МИГ по Мярка 41:

- ✓ Първи прием от 01.08.2012г. до 31.10.2012г. извършен прием на заявления за подпомагане по всички девет мерки от СМР. Срокът за прием е удължен след решение на УС до 16.11.2012г., като до изтичането му бяха приети общо единадесет проекта по шест от мерките, залегнали в Стратегията.
- ✓ Втори прием от 01.03.2013 г. до 15.04.2013 г. извършен прием на заявления за подпомагане по четири мерки от СМР.
- ✓ Трети прием: от 03.02.2014г. до 19.03.2014г. извършен прием по седем мерки от Стратегията.
- ✓ Четвърти прием: 08.09.2014г. до 12.09.2014г. извършен прием по четири мерки от СМР, по които е имало наличен финансов ресурс.

- ➔ Извършени дейности от екипа на МИГ за успешно приключване на обявените приеми към Стратегията:

Информира, консултира и подпомогна подготовката на проекти на потенциалните кандидати, чрез:

- ✓ Публикации, интервюта и съобщения в местните печатни и електронни медии /вестник „Шуменска заря” и местната кабелна телевизия/;
- ✓ Провеждане на информационни срещи в населени места от територията на МИГ при обявяване приема на проекти;
- ✓ Извършване на консултации на потенциални бенефициенти;
- ✓ Поддръжка на интернет и фейсбук страниците на МИГ Нови пазар-Каспичан, създаване и поддръжка на актуални новини.
- ✓ Провежда информационни кампании за популяризиране на СМР и мерките включени в нея. В срещите взеха участие представители на местната власт, читалищни дейци и спортни деятели, земеделски производители, еднолични търговци и други заинтересовани лица. За участниците бяха подготвени информационни материали. Срещите бяха обезпечени с необходимата техника (мултимедия, лаптоп). Бяха осигурени кафе-паузи.
- ✓ Информационната кампания е провеждана от екипа на МИГ Нови пазар-Каспичан. Наред с това бяха подготвени презентации за всяка от мерките по СМР на МИГ Нови пазар-Каспичан по които бе отворен прием на проектни предложения.
- ✓ За организираните на всички приеми на проектни предложения е имало публикувани покани в нормативно определения срок на електронните страници на МЗХ, МИГ, общините Нови пазар и Каспичан, както и във вестник „Шуменска заря”. В хартиен вариант поканата бе разпространена до общинските служби по земеделие и всички кметства на територията на МИГ.
- ✓ Екипът на МИГ е създаде база данни на заявленията за финансово подпомагане, която позволява систематично проследяване на състоянието и движението на проектите по мерките от Стратегията за местно развитие от създаването на сдружението. Базата данни включва досиетата на всички постъпили проекти. Досието на всеки отделен проект е съставено от пълния комплект документи и електронен носител, внесени при подаването на заявлението за подпомагане от кандидата, квитанция за прием, контролни листи от екипа на МИГ, допълнителни документи, изискани с уведомително писмо, контролни листи и доклад от Комисията за избор на проекти, протоколи от проверка на място и др.

➔ Изпълнени индикатори по Мярка 111:¹⁴

ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 111 ОТ СМР					
Вид индикатор	Индикатор	Мерна единица	Цел до края на стратегията	Напредък	Постигнато до 15.06.2015г.
Изходен	Брой проекти, финансирани по мярката	Брой	1		1

¹⁴ По данни на МИГ

	Брой бенефициенти, подпомогнати по мярката	Брой	1		1
	Размер на инвестицията	Лева	31 775		10 858,22
Резултат	Брой обучаеми	Брой	35	0	Проекта не е приключил
	Брой учебни часа	Брой	150	0	Проекта не е приключил
	Брой учебни дни	Брой	50	0	Проекта не е приключил
	Дял на участниците, които успешно са завършили различните видове обучение в областта на земеделието и/или горите	%	80	0	Проекта не е приключил

Страница |

Тенденция: индикаторът за брой проекти по мярка 111 е изпълнен като цел в Стратегията, но няма да бъдат постигнати резултатите, свързани с броя на обучените участници, положените учебни часа и дни.

Частично постигната цел в СМР за мярка 111.

Изпълнени индикатори по мярка 121 „Модернизиране на земеделските стопанства“:

ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 121 ОТ СМР					
Вид индикатор	Индикатор	Мерна единица	Цел до края на стратегията	Напредък	Постигнато до 15.06.2015г.
Изходен	Брой проекти, финансирани по мярката	Брой	9		7
	Брой на подпомогнатите стопанства	Брой	9		6
	Размер на инвестицията	Лева	551314.07		551314.07
	Дял на инвестициите директно свързани с модернизиране и обновление на ферми	%	12		Над 12
	Дял на инвестициите директно свързани	%	10	0	Инвестициите не са

	със съоръжения и съответно оборудване за органична земеделска продукция				приключили
Резултат	Създадени нови работни места	Брой	3	0	Инвестициите не са приключили
	Брой успешно, реализирани проекти	Брой	9	↓	2
	Брой стопанства, въвели нов продукт, процеси и/или технология	Брой	4	0	Инвестициите не са приключили
	Брой стопанства, произвеждащи органични продукти в следствие финансирането	Брой	1	0	Инвестициите не са приключили
	Дял на младите фермери, финансирани по мярката	%	30	0	Инвестициите не са приключили
	Брой земеделски стопанства излезли на пазара	Брой	5	0	0
Въздействие	Нарастване произведена земеделска продукция, в следствие подкрепата	%	18	0	Инвестициите не са приключили
	Подобрена енергийна ефективност на стопанствата, в следствие финансирането	%	12	0	Инвестициите не са приключили

Тенденция: по мярка 121 МИГ е финансирал по-малко от предвидените в СМР брой проекти, по-нисък е и броят на подпомогнатите стопанства. Усвоена е цялата сума по мярка 121 дори с по-малко на брой проекти в общ размер на предвидените 551 314.07 лева за инвестиции. Преизпълнен е индикатора за дял на инвестициите директно свързани с модернизирани и обновлени ферми. В резултат на подписано Допълнително споразумение към Договор №РД 50-99 от 10.03.2014г. е увеличен размера на субсидията по мярка 121 на 120 000 евро. Това е довело до повишаване на интереса у бенефициентите, в резултат на което са приети повече проекти по за две покани общо 8 проекта: 2 по трета покана и 6 по четвърта. Съобразно наличния

финансов ресурс одобрение за финансиране получиха общо 7 проекта: 6 – изцяло и 1 – частично. Един проект не получи финансиране поради изчерпване на средствата.

! Постигната цел в СМР за подобряване цялостната дейност и конкурентоспособност на земеделските стопанства, чрез модернизирането на производствените условия и въвеждането на нови процеси и технологии, допринасящи за производството на качествени земеделски продукти.

➔ Изпълнени индикатори по мярка 123“ Добавяне на стойност към земеделски и горски продукти“:

ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 123 ОТ СМР					
Вид индикатор	Индикатор	Мерна единица	Цел до края на стратегията	Напредък	Постигнато до 15.06.2015г.
Изходен	Брой проекти, финансирани по мярката	Брой	4	↓	2
	Брой бенефициенти, подпомогнати по мярката	Брой	4	↓	2
	Размер на инвестицията	Лева	317 747.00	↓	303 517.60
	Брой подпомогнати микро и малки предприятия	Брой	2	↑	2
	Дял на инвестициите, пряко свързан с опазване на околната среда	%	10	0	Инвестициите не са приключили
	Дял на инвестициите, пряко свързан с въвеждане на действащи и нововъведени стандарти на Общността	%	10	0	Инвестициите не са приключили
Резултат	Създадени нови работни места	Брой	4	0	Инвестициите не са приключили
	Брой предприятия, въвели нови продукти, процеси и технологии	Брой	2	0	Инвестициите не са приключили
	Нарастване на	%	25	0	Инвестиции

	брутната добавена стойност на подпомогнатите предприятия				те не са приключили
--	--	--	--	--	---------------------

Тенденция: по мярка 123 МИГ е финансирал по-малко от предвидените в СМР брой проекти, по-нисък е и броят на подпомогнатите предприятия. Усвоена е почти цялата сума по мярка 123 дори с по-малко на брой проекти в общ размер на предвидените 303 517.60 лева за инвестиции. Все още не могат да се измерят поиндикаторите, защото двата на брой проекта се изпълняват.

По мярката са приети и одобрени за финансиране две проектни предложения на обща стойност 303 517.62лв., което представлява 95,52% усвояване на средствата по мярката.

Страница |
20

! По мярка 123 са постигнати целите в СМР за подобряване на цялостната дейност, икономическата ефективност и конкурентоспособността на предприятия от хранително-преработвателната и горската промишленост чрез по-добро използване на факторите за производство и въвеждане на нови продукти, процеси и технологии.

➔ Постигнати индикатори по мярка 311 „Разнообразяване към неземеделски дейности“:

ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 311 ОТ СМР					
Вид индикатор	Индикатор	Мерна единица	Цел до края на стратегията	Напредък	Постигнато до 15.06.2015г.
Изходен	Брой проекти, финансирани по мярката	Брой	2	↓	1
	Брой бенефициенти, подпомогнати по мярката	Брой	2	↓	1
	Размер на инвестицията	Лева	105 423	↑	105 403.96
	Подпомогнати нови туристически дейности	Брой	1	↑	1
	Подпомогнати нови, нетуристически дейности	Брой	1	0	Инвестициите не са приключили
	Създадени нови работни места	Брой	4	0	Инвестициите не са приключили
	Подпомогнати местни,	Брой	2	0	Инвестициите не са

	уникални и/или традиционни продукти				приключили
Въздействи е	Създаване на заетост (нетно създадени допълнителни работни места на пълен работен ден)	Брой	4	0	Инвестициите не са приключили
	Подобрено качество/удовлетвореност на клиентите на социални услуги, в следствие финансирането	%	20	0	Инвестициите не са приключили

Тенденция: по мярка 311 МИГ е финансирал по-малко от предвидените в СМР брой проекти, по-нисък е и броят на подпомогнатите бенефициенти. Усвоена е почти цялата сума по мярка 311 дори с по-малко на брой проекти в общ размер на предвидените 105 403.96 лева за инвестиции. Все още не могат да се измерят поиндикаторите, защото двата на брой проекта се изпълняват.

По Мярка 311 е подадено едно проектно предложение: „Ремонт/обновяване/ на спортно-развлекателен комплекс” на стойност 105 403.96 лв., в рамките на редуцирания бюджет по мярката. Проекта е подаван два пъти – на трета и на четвърта покана. Поради голяма редукция на одобрените разходи от ДФЗ, бенефициента оттегли проекта си и го входира на следваща покана с корекции на непризнатите разходи.

! По мярка 311 са постигнати целите в СМР за насърчаване на разнообразяването към неземеделски дейности и насърчаване на създаването на възможности за заетост и повишаване на доходите в района МИГ- Нови пазар- Каспичан.

➔ Изпълнени индикатори по мярка 312 „Подкрепа за създаване и развитие на микропредприятия“:

ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 312 ОТ СМР					
Вид индикатор	Индикатор	Мерна единица	Цел до края на стратегията	Напредък	Постигнато до 15.06.2015г.
Изходен	Брой проекти, финансирани по мярката	Брой	6	↓	4
	Брой на подпомогнати/ създадени микропредприя	Брой	5	↓	4

	Размер на инвестицията	Лева	487 438		333 619.16
	Подпомогнати нови туристически дейности	Брой	3		2
	Увеличена леглова база	Брой легла	25		12
	Създадени нови работни места	Брой	8		1
	Увеличаване на неземеделската брутна добавена стойност в подпомогнатите (микро-) предприятия	лева	70 000	0	Инвестициите не са приключили
	Дял на подкрепените проекти представени от жени и млади хора (до 40 г. възраст)	%	30	0	Инвестициите не са приключили
	Успешно реализирани проекти за интегриран селски туризъм	Брой	2		1
	Създаване на заетост (нетно създадени допълнителни работни места на пълен работен ден)	Брой	5		1
	Намалена безработица в следствие създаване на микро-предприятия	%	2	0	Инвестициите не са приключили
	Увеличен брой на предприемачите	Брой	2		1

Тенденция: по мярка 312 МИГ е финансирал по-малко от предвидените в СМР брой проекти, по-нисък е и броят на подпомогнатите бенефициенти. Усвоена е 70% от сумата по мярка 312 с по-малко на брой проекти в общ размер на предвидените 333 619.16 лева за инвестиции. Все още не могат да се измерят поиндикаторите, защото двата на брой проекта се изпълняват.

По мярка 312 е регистриран в МИГ най-голям интерес за кандидатстване от бенефициентите на територията на МИГ Нови пазар-Каспичан през 2014г.

При отворена трета покана бяха приети общо 5 проектни предложения, от които КИП класира 2. Останалите 3 проекта поради липса на средства останаха резервни.

РИСК!!! Поради допуснати пропуски и грешки при оценяване на проектите постъпиха жалби от двама бенефициенти. Това доведе до отказ от съгласуване на процедурата за избор на проекти и отказ от финансиране на класираните проекти от ДФЗ.

МИГ Нови пазар - Каспичан обжалва решението за отказ от съгласуване на процедурата, но до настоящия момент не е получено окончателно становище по жалбата.

Създадени работни места по М312- бр. но се очаква да бъдат създадени общо 5 работни места.

! По мярка 312 трудно ще бъдат постигнати целите, свързани с увеличаване на леглова база и създаване на нови работни места в туризма. Одобрените проекти ще имат принос за постигане на целите в СМР, свързани с насърчаване на растежа и създаване на нови работни места в микропредприятия за неземеделски дейности в района на МИГ- Нови пазар- Каспичан и насърчаване на предприемачеството в района на МИГ- Нови пазар- Каспичан.

Няма проекти, които да подпомогнат развитието на интегриран туризъм в района на МИГ- Нови пазар- Каспичан.

➔ Изпълнени индикатори по мярка 313“ Насърчаване на туристическите атракции“:

ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 313 ОТ СМР					
Вид индикатор	Индикатор	Мерна единица	Цел до края на стратегията	Напредък	Постигнато до 15.06.2015г.
Изходен	Брой проекти, финансирани по мярката	Брой	2	↓	1
	Брой бенефициенти, подпомогнати по мярката	Брой	2	↓	1
	Размер на инвестицията	Лева	127 099	↓	58 595.57

	Подпомогнати и развити нови туристически дейности	Брой	2		1
Резултат	Създадени нови работни места	Брой	4	0	Инвестициите не са приключили
	Брой едnodневни посетители	Брой	700	0	Инвестициите не са приключили
	Брой нощувки	Брой	300	0	Инвестициите не са приключили

Тенденция: по мярка 313 МИГ е финансирал по-малко от предвидените в СМР брой проекти, по-нисък е и броят на подпомогнатите бенефициенти. Усвоена е 50% от сумата по мярка 312 с по-малко на брой проекти в общ размер на предвидените 58 595.57 лева за инвестиции. Все още не могат да се измерят поиндикаторите, защото двата на брой проекта се изпълняват.

 По мярка 313 трудно ще бъдат постигнати целите, свързани с дейностите за създаване на туристически атракции, тъй като е финансиран само 1 на брой проект. Все още няма създадени работни места по мярката и не се очаква да бъдат създадени работни места. Финансираният проект на Община Каспичан ще има допълващ принос към приоритетите за развитие на туризма с дейностите за въвеждане на съвременни форми за представяне на местното природно, културно и историческо наследство в община Каспичан.

 Изпълнени индикатори по мярка 321 „Основни услуги за населението и икономиката в селските райони“:

ИДИКАТОРИ ПО МЯРКА 321 ОТ СМР					
Вид индикатор	Индикатор	Мерна единица	Цел до края на стратегията	Напредък	Постигнато до 15.06.2015г
Изходен	Брой проекти, финансирани по мярката	Брой	2		3
	Брой бенефициенти, подпомогнати по мярката	Брой	2		3
	Размер на инвестицията	Лева	158 874.00		121 558.67

Резултат	Население в селския район, което се ползва от нови и/или подобрени услуги	Брой	15 000		15 000
	Създадени нови работни места	Брой	4	0	Инвестициите не са приключили
	Брой изградени/обновени сгради и съоръжения за предоставяне на социални услуги	Брой	2	0	Инвестициите не са приключили
	Увеличено проникване на интернет в селските райони	%	20	0	Инвестициите не са приключили
	Удовлетвореност на населението от предоставяни основни услуги	%	20	0	Инвестициите не са приключили

Тенденция: по мярка 321 МИГ е финансирал повече от предвидените в СМР брой проекти, по-висок е и броят на подпомогнатите бенефициенти. Усвоена е 80% от сумата по мярка 321 с по-голям на брой проекти в общ размер на предвидените 321 558.67 лева за инвестиции. Все още не могат да се измерят подиндикаторите, защото двата на брой проекта се изпълняват.

Постигнат е индикатора за население в селския район, което се ползва от нови и/или подобрени услуги.

По мярка 321 също е регистриран интерес за кандидатстване от бенефициенти на територията на МИГ Нови пазар-Каспичан. При поканата за прием за 2014 г. са подадени проекти на стойност, почти колкото са разполагаемите средства по бюджета на мярката. Все още няма създадени работни места по М321, но се очаква да бъдат създадени общо 2 нови работни места.

 По мярка 321 ще бъдат постигнати целите в СМР, свързани с подобряване достъпа на населението на селските райони до културни, спортни и свързани със свободното време и отбиха услуги, подобряване достъпа на населението от района до социални услуги и по-специално този на децата и уязвимите групи от населението и подобряване достъпа до услуги свързани с информационните и комуникационни технологии.

 Изпълнени индикатори по мярка 322 „Обновяване и развитие на населените места“:

ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 322 ОТ СМР					
Вид индикатор	Индикатор	Мерна единица	Цел до края на	Напредък	Постигнато

			стратегията		до 15.06.2015г.
Изходен	Брой проекти, финансирани по мярката	Брой	2	↑	3
	Брой бенефициенти, подпомогнати по мярката	Брой	2	↑	3
	Размер на инвестицията	Лева	259 152.00	↑	259 150.60
	Населени места, в които се реализират дейности	Брой	7	↓	2
Резултат	Население на територията на МИГ, което се ползва от подобрената среда	Брой	15 000	↑	15 000
Въздействие	Повишена удовлетвореност от променената жизнена среда	%	30	0	Инвестициите не са приключили

Тенденция: по мярка 322 МИГ е финансирал повече от предвидените в СМР брой проекти, по-висок е и броят на подпомогнатите бенефициенти. Усвоена е 100% от сумата по мярка 322 с по-голям на брой проекти в общ размер на предвидените 259 150.60 лева за инвестиции. Все още не могат да се измерят подиндикаторите, защото двата на брой проекта се изпълняват.

Постигнат е индикатора за население в селския район, което се ползва от нови и/или подобрени услуги, но няма да се постиган планирания индикатор за брой населени места в които ще се изпълняват проекти по мярката.

Все още няма създадени работни места по М322, но се очаква да бъдат създадени общо 4 работни места.

! По мярка 321 ще бъдат постигнати целите в СМР, свързани с подобряване привлекателността на средата за живот в населените места от територията на МИГ-Нови пазар-Каспичан.

➔ Изпълнени индикатори по мярка 7-323 „Съхраняване и възобновяване на селското наследство“, Мярка, включена в Регламент 1698/2005 г.

ИНДИКАТОРИ ПО МЯРКА 323 ОТ СМР

Вид индикатор	Индикатор	Мерна единица	Цел до края на стратегията	Напредък	Постигнато до 15.06.2015г.
Изходен	Брой проекти, финансирани по мярката	Брой	2	↓	1
	Брой бенефициенти, подпомогнати по мярката	Брой	2	↓	1
	Размер на инвестицията	Лева	95 324.00	↓	48 789.33
	Млади хора, деца участващи в дейностите по осъществяване на проектите	Брой	50	↑	115
Резултат	Традиционни и типични местни обичаи/събития /фолклорно наследство съживени, анимирани и популяризиран и сред местната общност	Брой	4	↑	5
	Регистрирани нови, местни и уникални търговски марки	Брой	1	0	Инвестициите не са приключили
	Публикации, описващи културно-историческото и природното наследство на МИГ	Брой	2	0	Инвестициите не са приключили
Въздействие	Увеличен дял на младите хора ангажирани с културно-историческото наследство	%	15	0	Инвестициите не са приключили

Тенденция: по мярка 323 МИГ е финансирал по-малко от предвидените в СМР брой проекти, по-малък е и броят на подпомогнатите бенефициенти. Усвоена е 55% от сумата по мярка 323 с по-малък на брой проекти в общ размер на предвидените 48 789.33 лева за инвестиции.

Все още не могат да се измерят подиндикаторите, защото проекта се изпълнява. Постигнат е индикатора за млади хора, деца участващи в дейностите по осъществяване на проектите и традиционни и типични местни обичаи/събития/фолклорно наследство съживени, анимирани и популяризирани сред местната общност

! По мярка 323 ще бъдат постигнати целите в СМР, свързани със съхраняване и развие селското природно и културно наследство и да се укрепят селските общности като уникален социален, природен и културен актив.

По мярка 323 бяха приети три проектни предложения, с обща субсидия, надвишаваща разполагаемия бюджет. КИП класира два проекта до размера на бюджета, но поради липсата на време за отстраняване на пропуски в Областна дирекция на ДФЗ бе входен само един. Все още няма създадени работни места по М323 и не се очаква да бъдат създадени нови работни места.

В резултат на проведено социологическо проучване на тема „Уникалното в нас”, се препоръчва регистрирането на регионална/ местна марка на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан под наименованието „Земята на Аспарух- вземи бъдеще от миналото”

➔ Сключени анекси към СМР и направени промени от МИГ:

- ✓ С анекс са прехвърлени суми от М111 и М311 в М 312 и сума от М313 в М322.
- По 111 мярка първоначалния бюджет е 31 775,00 лв, с анекс сумата е редуцирана на 10 858,00 лв.
- По 311 мярка първоначалния бюджет е 222 423,00 лв., с анекс сумата е редуцирана на 105 423,00 лв.
- По 312 мярка първоначалния бюджет е 349 522,00 лв, с анекс сумата е увеличена на 487 438,00 лв
- По 313 мярка първоначалния бюджет е 127 099,00 лв., с анекс сумата е редуцирана на 58 596,00 лв.
- По 322 мярка първоначалния бюджет е 190 648,00 лв, с анекс сумата е увеличена на 259 152,00 лв
- ✓ В допълнителното споразумение не са променени мониторинговите индикатори. В сумата на договорените проекти - 1 273 316,81 не са включени проекти от четвърта покана, тъй като те са на етап УП за одобрение от ДФ „Земеделие” Нито един проект от четвърта покана не е със сключен договор.

➔ Индикатори по отношение на цялостното прилагане на СМР¹⁵:

Мерките за реализиране на целите на Стратегията за местно развитие се финансират от одобрения бюджет на Програмата за развитие на селските райони от Европейската комисия и резултатите от дейностите трябва да водят до напредък в индикаторите за въздействие на Програмата за развитие на селските райони, зададени от ЕК в Общата рамка за наблюдение и оценката на политиката за развитие на селските райони на Общността.

¹⁵ По данни на МИГ и Годишните доклади на МИГ за 2012,2013 и 2014г.

Цялостният мониторинг по Стратегията се осъществява въз основа на индикаторите и мониторинговите доклади, проследяващи изпълнението на проектите от бенефициентите в административен и финансов аспект.

Вид индикатор	Индикатор	Цел на СМР за периода	Напредък	Постигнато до 15.06.2015г.
Изходен	! Подадени заявления за кандидатстване	55	↓	38
	! Обяви за набиране на заявления за кандидатстване	2	↓	4
	! Проекти, финансирани по СМР	30	↓	26
	! Бенефициенти, подпомогнати по СМР	26	↓	17
	! Общ обем на инвестициите	2 065 357,00	↓	1 974 531.45
	Дял на инвестициите, пряко свързани с въвеждане стандарти на Общността	4 %	Няма предвидени данни	Няма измерени данни
	Създадени микропредприятия	4	↑	4
	Проекти свързани с подобряване/изграждане на сгради свързани с предоставяне на услуги	2	↑	2
	! Проекти с инвестиция в туризъм	7	↓	4
	Брой консултации, предоставени на потенциални бенефициенти по Стратегията	90	↑	213
	Проведени анализи и проучвания на нуждата от обучения	2	↑	2
	Проведени обучения на бенефициенти	3	↑	7
	Проведени обучения на екипа на МИГ	10	↑	10
	Проведени обучения на УС и ОС на МИГ	6	↑	7

	! Подадени искания за плащане	80	↓	12
	! Одобрени искания за плащане	75	↓	5
	Консултирани бенефициенти	55	↑	Над 55
	Организираны информационни срещи с потенциални бенефициенти за популяризиране възможностите за финансиране по стратегията	6	↑	16
Резултат	! Създадени работни места	27	↓	1
	Участници, завършили успешно обучение	90	↑	169
	Жени, завършили успешно обучение	40	↑	92
	! Млади хора до 40 г. и жени успешно реализирали проекти по СМР	15%	↓	0.3%
	Местни жители, ползвали услуги на МИГ	700	↑	743
	! Население от територията, което се ползва от подобрени услуги	15 000	↓	13 489
	! Население в района което се ползва от подобрената жизнена среда	15 000	↓	4007
	! Увеличено проникване на интернет в района	20%	↓	0%
	Изградени/обновени сгради и съоръжения свързани с културни, спортни и социални услуги	2	↑	2
	! Успешно реализирани проекти за селски туризъм	5	↓	2
	Брой нощувки на територията на МИГ	300	↑	334

Еднодневни посетители на територията на МИГ	700		1048
! Повишаване на общинските приходи от туризма	20 %		0%
! Повишаване броя на предприятията, съпътстващи туризма	5		0
Традиционни и типични местни обичаи/ събития/ фолклорно наследство-съживени, анимирани и популяризирани сред местната общност	5		5
! Природни обекти с подобрен достъп и анимация	3		0
! Публикации за културно-историческото наследство на територията на МИГ	2		0
! Брой на населените места с успешно реализирани дейности, финансирани от СМР	12		9
! Брой икономически единици, въвели нови продукти	5		1
! Брой икономически единици, въвели нови процеси и технологии	2		1
! Брой модернизирани селски стопанства	9		2
! Въведени добри производствени практики и сертификати за управление	3		0

➔ Регистрирано неизпълнение или частично изпълнение на следните индикатори за напредъка на Стратегията за местно развитие и постигане на цели и приоритети:

! Подадени заявления за кандидатстване; ! Обяви за набиране на заявления за кандидатстване; ! Създадени работни места; ! Общ обем на инвестициите;

! Проекти, финансирани по СМР; ! Бенефициенти, подпомогнати по СМР; ! Успешно реализирани проекти за селски туризъм;

! Проекти с инвестиция в туризъм; ! Одобрени искания за плащане;

! Подадени искания за плащане; ! Млади хора до 40 г. и жени успешно реализирали проекти по СМР; ! Население от територията, което се ползва от подобрени услуги;

! Население в района което се ползва от подобрената жизнена среда; ! Увеличено проникване на интернет в района; ! Повишаване на общинските приходи от туризма;

! Повишаване броя на предприятията, съпътстващи туризма; ! Природни обекти с подобрен достъп и анимация; ! Публикации за културно-историческото наследство на територията на МИГ; ! Брой на населените места с успешно реализирани дейности, финансирани от СМР; ! Брой икономически единици, въвели нови продукти; ! Брой икономически единици, въвели нови процеси и технологии; ! Брой модернизирани селски стопанства; ! Въведени добри производствени практики и сертификати за управление.

4. Дефиниране на трудности и приложени решения за справяне с тях при изпълнение на СМР:

От началото му през 1991 г. ЛИДЕР предостави на общностите в селските райони на ЕС инструменти за заемане на активна роля в изграждането на собственото им бъдеще. Той се развива във времето заедно с останалата част на ОСП.¹⁶ Информация, събрана от оценки и от местните заинтересовани страни, показва, че подходът ЛИДЕР е инструмент, който работи добре в различни условия и видове райони, като по този начин приспособява воденето на политика в селските райони към огромните различия в нуждите на селските райони.

¹⁶ Summary of the Extended Report on the Implementation of Leader Approach, Leader subcommittee Focus Group on the Implementation of the bottom-up approach, European Network for Rural Development, December 2010

Доколко добре Лидер като инструмент е работил в България и как е прилаган конкретно от МИГ“Нови пазар-Каспичан“:

- ➔ Идентифицирани проблеми от екипа на МИГ:
 - срокове за получаване на обратна информация относно одобрените за финансиране проекти от ДФЗ-РА;
 - срокове за подготовка на подадените от бенефициентите искания за анексиране на вече сключените договори са много дълги.
 - Забавянето във времето се отразява на сроковете за изпълнение на проектите и това неминуемо рефлектира върху резултатите по реализиране на Стратегията.

При стартиране изпълнението на Стратегията за местно развитие на МИГ “ Нови пазар - Каспичан“ и при подготовка на поканата за прием на проектни предложения за 2012 година, бе констатирано наличието на явна фактическа и техническа грешка, допусната при разписването на СМР.

Грешката е допусната при записване размера на финансовата помощ по мерки 313, 321, 322 и 323 когато кандидатите за финансова помощ са читалища и юридически лица с нестопанска цел в таблиците към т.5.1. „Мерки и дейности“ от Стратегията, като за тях е записан размер на финансовата помощ от 70%. Още в самото начало на същата точка 5.1. „Мерки и дейности“ е определено, че за мерки, включени в Програмата за развитие на селските райони, а именно: 111, 121, 123, 311, 312, 313, 321, 322 и 421, се прилагат изискванията за допустимост на дейностите, разходите и за получателите на помощта, както и размера на финансовата помощ, включени в наредбата, определяща условията и реда за подпомагане по съответната мярка от ПРСР, с изключение на критериите за минимален и максимален размер на проектите.

В чл.7 от Правилника за изпълнение на СМР на МИГ Нови пазар-Каспичан и в Процедурите за условията и реда за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по мерките от СМР /документите са част от одобрената СМР/ са предвидени финансови условия съгласно приложимите наредби, а именно:

В Правилника за изпълнение на СМР на МИГ Нови пазар-Каспичан:

Чл.7. Финансовата помощ за проект към стратегия за местно развитие е в размер до процента, определен в съответната наредба, регламентираща условията и реда за подпомагане по съответната мярка от Програмата за развитие на селските райони, а за мерки, които не са включени в програмата, в размер:

- до 100 процента от общата стойност на допустимите разходи за проекти на общини и други публични кандидати и за проекти, негенериращи приходи в обществен интерес, подадени от юридически лица с нестопанска цел, местни подразделения на вероизповедания или на читалища;
- до 70 процента от общата стойност на допустимите разходи за проекти, попадащи в т. 1.“

В Процедурите за условията и реда за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по мерки 321 и 322 от СМР:

Чл.7.(1) Финансовата помощ е в размер сто процента от общите допустими разходи за проекти на общините Нови пазар и Каспичан и за проекти, подадени от кандидати - юридически лица с нестопанска цел, или читалища, които не генерират приходи и са в обществен интерес.

(2) Финансовата помощ е в размер на 70 % от общите допустими разходи за проекти извън случаите по ал.1

Съгласно Наредба № 23 от 18.12.2009г. за условията и реда за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по мярка „Прилагане на стратегиите за местно

развитие” и мярка „Управление на местни инициативни групи, придобиване на умения и постигане на обществена активност на съответната територия за местните инициативни групи, прилагачи стратегии за местно развитие” от ПРСР за периода 2007-2013г., също ясно е определено, че относно размера на финансовата помощ се прилагат условията на наредбите по всяка от мерките.

Във връзка с този проблем УС на МИГ „Нови пазар-Каспичан“ свиква Общо събрание за отстраняване на този и други пропуски в Стратегията за местно развитие.

Общото събрание е проведено на 01.10.2012г. с одобрение на предложенията на УС. Към Управляващия орган - Министерство на земеделието и храните е изпратено заявление за промяна на договора за финансиране изпълнението на СМР.

- Съществен проблем при провеждането на информационни кампании е липсата за съдействие от страна на общинските и областната служба „Земеделие и гори”, които отказват на МИГ предоставянето на информация за регистрираните при тях земеделски производители. МИГ „Нови пазар-Каспичан“ е регистриран администратор на лични данни и данните, които се получават за земеделските производители по никакъв начин не биха били застрашени. Този проблем повлиява при привличането на бенефициенти по мерки 121, 123 и 311 от СМР.
- Сроковете за получаване на обратна информация относно одобрените за финансиране проекти от ДФЗ – РА. Повече от година няма никаква информация относно два проекта и това държи в неведение както екипа на МИГ-а, а още повече бенефициентите. Това неминуемо рефлектира върху резултатите по реализиране на Стратегията.
- Чести смени в екипа на МИГ, освобождаване на изп. директор и др. при което се стига до лошо управление на организацията, забавяне на дейности, неизпълнение на процедури, внасяне на грешни процедури за избор на проекти в ДФЗ-РА.
- ➡ Общовалидни проблеми и тенденции за прилагането на Лидер в България, които са отразени и се идентифицират и за работата на МИГ “Нови пазар-Каспичан“ като част от Лидер-семејството в България:
 - Липса на иновации в СМР:
 - За насърчаване на иновациите е необходимо е да се осигури взаимодействие между организациите работещи в създаването или трансфера на иновации, и крайните потребители на информацията – земеделски и горски стопани, преработватели, МИГ, браншови организации, местни власти и др.¹⁷. Необходимо е да се подсигури механизъм за поръчване на конкретни решения на местни проблеми, включително такива свързани с постигане целите на ОСР и ОСП на ниво стопанство.
 - Мерките в рамките на четвъртата ос на ПРСР имат за цел да се изгради местен капацитет за прилагането на ЛИДЕР в България и да се подкрепи изпълнението на местни стратегии за развитие. В тази връзка МИГ“Нови пазар-Каспичан“ през последните години трябва да са изградили своя местен капацитет.

¹⁷ Bulgaria - Rural Development Programme (National)

- Въпреки нормативно заложените ограничения влиянието на публичните органи в управлението на МИГ е доминиращо. Основната причина е финансовата зависимост на МИГ от местната власт, а също и неразбирането (в немалка степен) от нея на философията на подхода ЛИДЕР¹⁸.
- МИГ“Нови пазар-Каспичан“ стартира своята дейност с помощта именно на местната власт в лицето на двете Общини, които съставят територията и които осигуряват с решения на ОБС гаранция за безлихвен кредит от ДФЗ-РА, необходим за стартиране на дейностите по подмярка 431-1. Това поставя в икономическа и политическа зависимост екипа на МИГ и води до последващи промени в екипа.
- Налични са несъвършенства в нормативната уредба по прилагането на ЛИДЕР. Съществуващите регулации ненужно затрудняват процеса на прилагане, като дискредитират духа и принципите на ЛИДЕР.
- Ниското качество и несъвършенствата в разписаните и одобрени процедури за прилагане на СМР, приети от МИГ, утежняват процеса на прилагане на СМР или налагат тяхното изменение, за което е необходимо много време.
- Бавно се извършват промени в нормативната уредба по проблеми, които пречат за прилагането на ЛИДЕР и за които има постигнато съгласие между заинтересованите страни.
- Съществуващата нормативна уредба не позволява голяма самостоятелност на МИГ, в т.ч. оперативна, и застрашава реалното прилагане на подхода отдолу-нагоре.
- Късното стартиране на изпълнението на СМР предостави необходимостта МИГ да одобряват и проекти, които имат относително слабо въздействие върху територията и принос за постигане целите на Стратегиите.
- Липсата на достатъчен брой интегрирани и качествени проекти не допринася за утвърждаването на подхода ЛИДЕР и припознаването му от местните заинтересовани страни като начин за въздействие върху развитието на територията.
- В процеса на изпълнение на СМР през периода 2007-2013г. като се има в предвид много краткия срок, който бе останал за реализиране на стратегиите, периодът на прием на заявление за подпомагане бе удължаван неколkokратно. По принцип в това няма нищо лошо, защото по-този начин бе дадена възможност на всички МИГ в по- голяма степен да усвоят договорените по СМР средства.
- При редовните срещи с бенефициенти, обаче, и давани консултации от страна на МИГ често изпадахме в положение да представяме информация (относно окончателните срокове за приеми), която в следствие се явява невярна и водеше до объркване на заинтересованите бенефициенти.

¹⁸ Приложение на подхода ЛИДЕР в България. Предизвикателства при прилагането му в България в периода 2007 - 2013 г. – научени уроци за бъдещия програмен период (НСМ)

- Най-голямо затруднение ни създадоха спазването на: Нормата на чл. 39 ал. 1 от Наредба 23 касаеща съотношението 60/40 на разходите за управление, спрямо тези за обществена активност.
- Голяма част от времето и усилията ни, (в и без това ограничения срок за изпълнение на стратегиите) бяха изразходени в търсене на средства и начини за съществуването ни, търсене на възможности и подготовка на документи за банкови кредити , общински заеми, дарения, собствени приходи за покриване на лихвите и изпълнение на множество дейности за постигане на необходимото съотношение на разходите и т.н.
- Бавната процедура по одобрение на проектите и сключването на договорите. Проектите се проверяват за първи път изцяло от МИГ в т.ч. за адм. съответствие, допустимост, основателност на разходи, двойно финансиране, техническа оценка; след това от ДФЗ– РА се проверява процедурата за избор и оценка на проектите, след което отново се проверяват проектите по всички тези критерии. Тази двойна проверка отнема мин. 6 месеца, в някои случаи от подаването на проектите в МИГ до сключването на договорите минава повече от 1 година.
- Забавяне при одобрение на искания за промени чрез подписване на анекси към договори. Поради забавяне от страна на ДФЗ при обработка на подадени искания за промени чрез подписване на анекси към договорите, Общините като бенефициенти са в невъзможност да изпълняват задълженията си за навременна подготовка и провеждане на процедури за обществени поръчки.

5. Описание на основните предизвикателства при изпълнение на СМР:

- ➔ Слаба заинтересованост на потенциалните бенефициенти към мерките по СМР:
 - произтича от късното стартиране на подхода Лидер и почти двугодишния период на „изчакване“ сред местната общност да се одобри Стратегията за местно развитие и да стартират приемите по мерките. През това време има отлив сред създадения социален капитал по подмярка 431-2. Със стартиране изпълнението на Стратегията за местно развитие МИГ прави необходимото да работи, информира, консултира и уведомява местната общност и потенциалните заинтересовани страни.
- ➔ Настроения сред местната общност, че ЛИДЕР е поредната добра инициатива, която е достъпна отново само за хора с по-добри финансови възможности:
 - произтича от всеобщата тенденция в страната на недоверие към работата с европейски средства, на убедеността сред хората, че програмите за финансиране и средствата по проекти са за „специални“ хора, като а останалите ще останат недостъпни. МИ
 - МИГ стартира борба за доверието на местната общност с поредица от срещи и разяснения за идеята на подхода Лидер и разбирането сред хората, че те са важни при прилагането на този инструмент за местно развитие.
- ➔ Трудности при стартиране изпълнението на сключени договори и голяма вероятност от отказване на бенефициентите поради невъзможност да стартират изпълнението на проектите си:

- произтичат най-вече от работата с нормативна и поднормативна база, повечето от бенефициентите с проекти нямат опит и при първите проблеми или срещи с бюрокрацията се отказват от реализирането на своите проекти. Също така бенефициентите имат финансови трудности за осигуряване на собствения принос по проектите или покриване на разходите по проектите до междинно плащане.
 - МИГ подхожда и работи индивидуално с всеки одобрен бенефициент като подпомага изпълнението на проекта и всеки проект към СМР е отделно предизвикателство.
- ➔ **Времеви дефицит :** Стратегията за местно развитие на МИГ“Нови пазар-Каспичан“ стартира късно и се наложи да бъде изпълнена за по-малко от три години при предварително планирани дейности за 4 години.
- основното предизвикателство е свързано с бързо отварян на приеми и липса на време да бъдат доогледани процедури и документи.
 - липса на достатъчно време да се работи с бенефициентите преди приемите на проекти, да се информира и консултира. Дефицита от време води до некачествено изпълнени дейности, липса на конкурентни проекти, липса на последователност при работата с местната общност.
- ➔ **Публичност и информираност:**
- необходимо е да има по-широко огласяване сред хората за проектите, които се реализират, за резултатите и полите от тях, за да може местната общност на територията на МИГ да опознае полите от прилагането на подхода Лидер.
- ➔ **Текучество на кадри в МИГ-а:**
- текущото на кадри води до сътресения и дълги периоди от липса на дейности поради липса на опитен персонал в МИГ. Основно предизвикателство за всяка организация е да създаде условия за управление на МИГ без текучество на кадрите от екипа.
- ➔ **Силна Стратегия за местно развитие:**
- при провеждане на интервю с УС, КС и екип на МИГ се изрази мнението, че Стратегията на МИГ не е толкова силна, затова и резултатите не са толкова силни, както и че бюджета не е разработен прецизно, което също е слаба точка, предвещаваща лошо изпълнение на Стратегията.
- ➔ **Бенефициенти на МИГ:**
- Налице е неравнопоставено третиране на бенефициентите по програмата за развитие на селските райони. Към момента бенефициенти със сключен тристранен договор за финансиране по мярка 41 не могат да ползват възможностите на Гаранционния фонд по ПРСР (мерки 121, 122 и 123).
 - Такова отношение е налице и към потенциалните бенефициенти на МИГ. Национална служба за съвети в земеделието (НССЗ) оказва безвъзмездна помощ при разработване на проекти на земеделски производители по мярка 121. Към момента НССЗ няма подобни разписани правила за работа и подпомагане на бенефициенти към МИГ.
- ➔ **МИГ трябва постоянно да търси максимална подкрепа от местната общност.**
- ➔ **МИГ трябва да се ползва и съхранява потенциала на екипа.**

- ➔ МИГ трябва да насочи по-голям ресурс за развитие на микропредприятия.
 - ➔ МИГ трябва да полага повече усилия за ангажиране на местната общност и местната власт.
 - ➔ МИГ трябва постоянно да търси доверие сред местната общност, да се изгражда и съхранява местния човешки потенциал за работа по Лидер.
 - ➔ МИГ трябва да не допуска разпиляване на човешки и времеви ресурс.
 - ➔ МИГ следва да избягва субективността .
 - ➔ МИГ следва да убеди местната общност в полезността и ефективността на Стратегията.
 - ➔ МИГ трябва да подобри комуникацията с ДФЗ-РА и МЗХ-УО.
 - ➔ МИГ следва да се справя с финансовата несигурност .
 - ➔ МИГ следва в бъдеще да има по-съвършена стратегия.
 - ➔ МИГ следва да не допуска повече да има разминаване на информация в Стратегията за местно развитие, правилника за нейното прилагане и Устава на сдружението.
- ➔ Основни предизвикателства пред МИГ при прилагане на Водено от общностите местно развитие 2014-2020г.:

Основните предизвикателства, които ще бъдат посрещнати с прилагане на ВОМР в програмен период 2014-2020 г., засягат необходимостта от създаване на заетост (вкл. алтернативна) и използване на местния потенциал за растеж, като се цели подобряване качеството на живот и доходите на местното население.¹⁹

- Трудности в процеса на администриране прилагането на ВОМР, включително и поради допускане за евентуална липса на междуведомствена координация (между различните управляващи органи и ДФЗ в процеса на одобряване на СМР на МИГ и във фазата на изпълнение на Стратегиите);
- Трудности, свързани с осигуряване на финансиране на разходите на МИГ за управление, изграждане на капацитет и оживяване на териториите и финансиране на проектите на бенефициентите на МИГ .

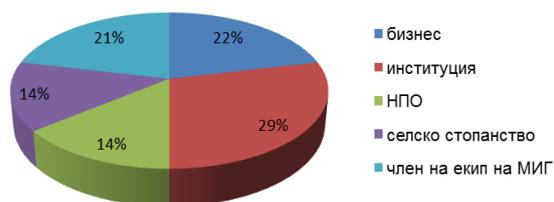
6. Кратка аналитична част върху проведените интервюта с екипа, УС и КС на МИГ:

Тема: "Анализ на трудностите и предизвикателствата при изпълнение на СМР"

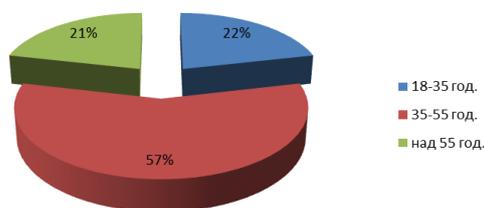
- ➔ Индивидуален профил на интервюираните респонденти:

¹⁹ ДОКЛАД-СТРАТЕГИИ ЗА МЕСТНО РАЗВИТИЕ (СМР) ЗА ПЕРИОДА 2014 - 2020 ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА, КАПАЦИТЕТ ЗА ИЗГОТВЯНЕ И НОВИ МОМЕНТИ, НСМ, 2015г.

1. Вие сте представител на сектор:

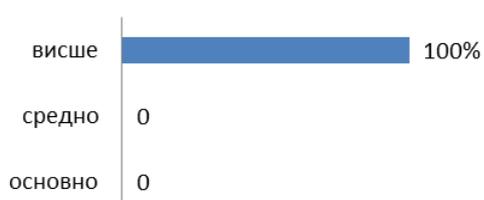

2. Възраст

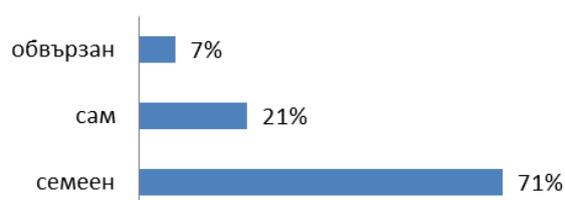

Представителството в МИГ е разнородно както са разнородни и анкетираните, сред тях са представители от секторите на бизнеса, селското стопанство, екипа на МИГ, институциите и неправителствения сектор. Повече от половината интервюирани са в активната възраст от 35 до 55 години, което означава, че административния, управителния и контролния органи на МИГ с преобладаващо млади хора и предполага активна позиция както в интервюто, така и в дейността на МИГ.

3. Образование

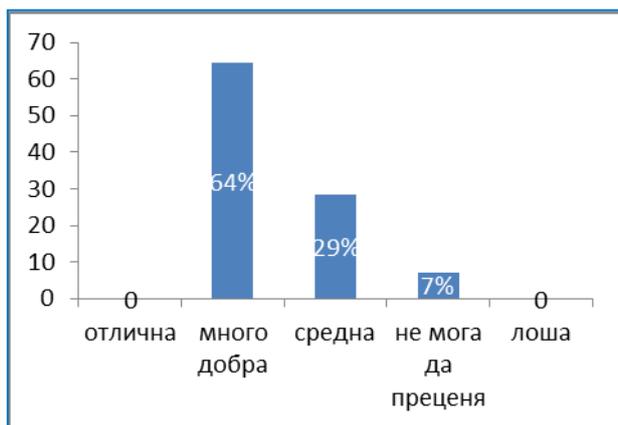
4. Семейен статус

За капацитета на екипа на МИГ, УС и КС говори факта, че всички членове са с висше образование, което предполага доказани компетенции и експертност в различни сфери/сектори на местното развитие.

Над 70% от анкетираните лица имат положителен семеен статус-характерна черта за профила на населението в селските райони и малките населени места където все още се ценят и е запазено патриархалното общество и семейните ценности.

➔ Оценка за цялостното прилагане на Стратегията за местно развитие на МИГ:

При оценката за цялостното прилагане на СМР липсват както отлични, така и лоши оценки. 64% от анкетиранияте дават много добра оценка и 29% - средна оценка на изпълнение. Това е реалистична оценка, тъй като анкетиранияте са отговорни, близки и съпричастни до прилагането на СМР участници. Тяхното мнение е обективно.

➔ Основни трудности при прилагане на Стратегията за местно развитие (от 1 до 6, като 1 е най-ниско, а 6 най-високо)

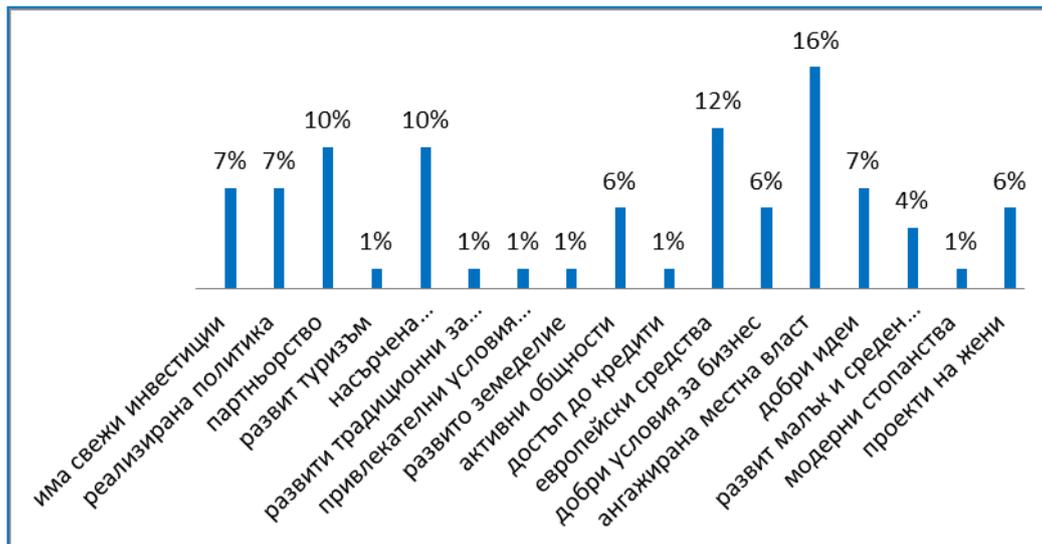

Сред всички изброени възможни отговори на въпроса за трудности при прилагане на Стратегията за местно развитие, анкетиранияте най-често за всеки показател са давали средна или близко до средната стойност оценка.

С оценки между 2,14 т. и 3, 63т. са оценени трудностите, свързани с трудности в работата на екипа на МИГ, предоставяне на експертна помощ, проблеми при обявени приеми, трудности при работа с бенефициенти, срещнати проблеми при провеждане на обучения, трудности при мотивация на кандидати с проекти, административни проблеми, работа с местна общност, проблеми с оценка на проекти, проблеми в комуникацията с представители по сектори, проблеми в администриране на бюджета на Стратегията, трудности в изпълнението на проектите, проблеми с отчитане на проектите към Стратегията, финансови проблеми за администрация на офиса, комуникативни проблеми: екип-УС-КС, проблеми, свързани с информация и публичност, проблеми с одобрение на заявки за плащане на МИГ, трудности при плащания в ДФЗ-РА, проблеми със спазване на срокове, проблеми с промени в бюджет

и Стратегия, трудности с постигане на индикатори в Стратегията, трудности в постигане на цели и приоритети, проблеми в интереса по мерки, трудности в балансираното прилагане на Стратегията, проблеми в работа и функции на УС и КС, трудности при вземане и изпълнение на решения и др.

➔ Какво видимо въздействие е постигнато с изпълнението на Стратегията?

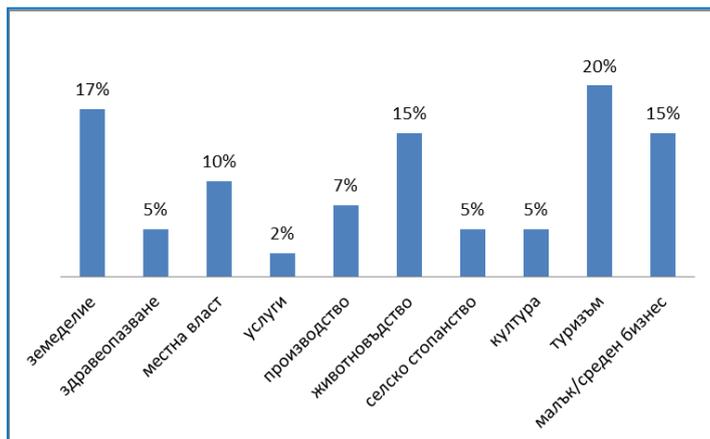
Най-висок % анкетираните са дали за постигнато видимо въздействие с изпълнението на Стратегията за местно развитие върху създаването на ангажирана и ефективна местна власт.

Всички останали определения на въздействията са равномерно разпределени между 1 и 10% за наличието на има свежи инвестиции, осигурен достъп до кредити, постигната финансова стабилност, реализирана политика, осигурени европейски средства, наличие на добри идеи за проекти към СМР, работа чрез партньорство, развит туризъм, насърчена конкурентоспособност, развити традиционни за региона дейности, създадени добри условия за бизнес, развито земеделие, развит малък и среден бизнес активни общности, проекти на млади хора и проекти на жени.

Анкетираните не измерват въздействието на Стратегията в аспект „повишаване качеството на живот“, което означава, че вероятно не свързват постиженията по СМР с цялостна промяна за населението на територията на МИГ.

➔ В кой сектор на местно развитие са създадени работни места с проекти към Стратегията за местно развитие: (N+1):

С финансираните по СМР проекти на бенефициентите на МИГ от различни сектори трябва да се разкрийт минимум 30 работни места.

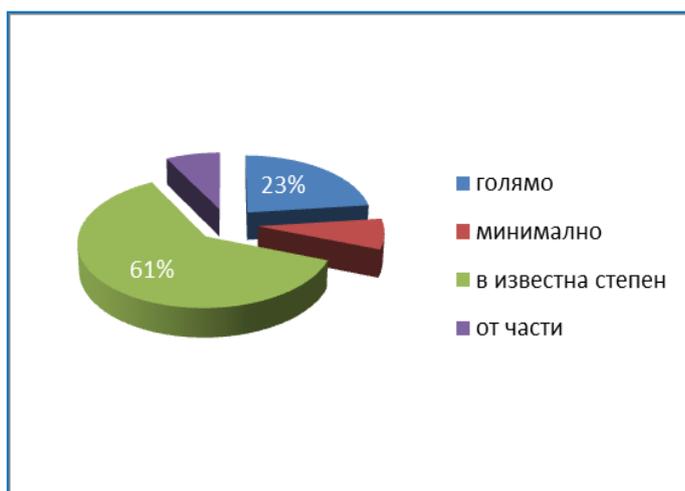
Според анкетиранияте най-много работни места би трябвало да се разкрият в сектора на туризма, животновъдството, земеделието, малкия и среден бизнес на територията на МИГ. Най-малко се предполага да бъдат работните места в сектора на културата и услугите.

➔ Как като членове на екипа, УС и КС на МИГ сте се справяли с трудностите в Стратегията?

36% от анкетиранияте са се справяли с трудностите в Стратегията с експертна помощ от страна на екипа на МИГ и с индивидуален подход. Голям е % и на отговорите, свързани с партньорството като инструмент за справяне с проблеми в прилагането на Стратегията за местно развитие.

➔ Доколко трудностите и предизвикателствата оказаха влияние върху качествено изпълнение на Стратегията за местно развитие?

61% от анкетиранияте смятат, че трудностите и предизвикателствата са оказали влияние за качествено изпълнение на Стратегията само отчасти. За 23% влиянието е голямо и това вероятно са отговори на екипа на МИГ, който в най-голяма степен се е сблъскавал с административните и оперативните трудности по изпълнение на стратегията.

➔ Оценка на взаимодействието на УС и КС с екипа на МИГ:

В по-голямата си степен анкетиранияте смятат, че има взаимодействие между екипа на МИГ, УС и КС на МИГ и, че това взаимодействие се основава на разбирателство и градивна критика, добро е, дори отлично с малки изключения по време на направените

смени в екипа на МИГ. Този период се характеризира и недостатъчно доверие от страна на Председателя на УС към екипа на сдружението, което води до демотивация на персонала. Отношенията екип-УС-КС на МИГ се характеризират предимно със сътрудничество.

➔ Анализ на трудностите и предизвикателствата при изпълнение на СМР"

- Анализът на данните показва, че анкетираните са добре подбрани, като отделните сектори са сравнително равномерно представени – бизнес (22%), институции (29%), НПО (14) и членове на МИГ (21%).
- Обхванати са всички възрастови групи в трудоспособна възраст. Положително е, че преобладава делът на анкетираните с най-голям опит на възраст над 55 г. - 57%.
- Всички анкетираните са с висок образователен ценз – с висше образование.
- Съгласно семейният статус доминиращ е делът на семейните и обвързаните, които съставляват близо 80%.
- Болшинството от анкетираните (64%) дават много добра оценка от цялостното прилагане на Стратегията за местно развитие на МИГ, като делът на тези, които не могат да преценят е сравнително нисък. Прави впечатление, че анкетираните са се въздържали от крайни оценки – отлична и лоша.

Трябва да се посочи, че общата много добра оценка в голяма степен се разминава с мнението на анкетираните, когато оценяват значително по-ниско конкретното въздействие на Стратегията за местно развитие на МИГ по отделни направления .

Прави впечатление, че оценката на посочените трудности са оценени в много близък диапазон около 3 по скалата от 1 до 6, което показва, че все пак анкетираните ги приемат като преодолими. Въпреки несъществените разлики, трябва да се посочи, че анкетираните оценяват като най-съществени трудностите, свързани с оценката и изпълнението на проектите, постигането на индикаторите в стратегията, в работата на екипа на МИГ, спазването на сроковете, промени в бюджета на стратегията и набирането на проекти при обявени приеми.

Като сравнително по-малки трудности са оценени преодоляването на проблемите при работа с местната власт и бенефициентите, административни проблеми. С най-ниско равнище на трудност е оценено преодоляването на проблемите при провеждане на обучение.

При оценка на конкретното въздействие, постигнато с изпълнението на Стратегията няма доминиращ отговор и като цяло делът на анкетираните по отделните направления е сравнително нисък.

С най-голям дял са анкетираните, които считат, че се постига ангажиране на местната власт – 16%, осигурява се по-широк достъп до европейски средства – 12%, насърчаване на партньорството и конкурентоспособността – по 10%.

Прави впечатление, че ниският относителен дял на анкетираните – по 1% за влиянието на Стратегията върху развитието на местната икономика - туризъм, селско стопанство и традиционни дейности за региона.

Най-висок е дялът на анкетираните, които посочват, че най-благоприятно въздействие са оказали проектите към Стратегията за местно развитие върху повишаване на заетостта в селското стопанство – общо 37%, следвани от туризма - 20%, а в малкия и среден бизнес – 15%.

Въпреки че част от анкетираните - 10% са посочили, че се развива партньорството, по-малък е дялът на анкетираните, които са посочили, партньорството като начин на преодоляване на трудностите, а са разчитали предимно на себе си или са използвали експертна помощ.

Изправени пред широк кръг от трудности от различно естество (фиг. 6) болшинството от анкетираните – близо 70% са на мнение, че те оказват влияние върху качествено изпълнение на Стратегията за местно развитие. Значително по-малък е дялът, които оценяват това въздействие като голямо.

7. Препоръки:

➔ Препоръки относно настоящото изпълнение на Стратегията за местно развитие:

- екипа на МИГ трябва да продължи да осъществява цялостен мониторинг по Стратегията въз основа на индикаторите и мониторинговите доклади, проследяващи изпълнението на проектите от бенефициентите в административен и финансов аспект, като поддържа и актуализира текущо събраната до момента база-данни с проекти, бенефициенти, отчети, заявки и документи;
- Изпълнителния директор на МИГ Нови пазар - Каспичан, който изготвя окончателен мониторингов доклад и го представя на УО трябва да продължи да събира и обобщава информация, която да финализира в един финален доклад за изпълнение на Стратегията в края на 2015г. Докладът отчита и включва оценка на изпълнението, напредъка по стратегията, аргументира необходимостта от промяна в стратегиите за интервенция или утвърждава вече предвидените такива. В доклада се включва и отчетане повишението на доходите на местното население и по-конкретно на бенефициентите по стратегията, повишаване качеството на живот, потреблението, разширяване на пазари и повишаване конкурентноспособността. Мониторинговият доклад предвижда и проследяване на туристопотока, както и провеждане на анкети и интервюта с клиенти и потребители на предоставяните услуги и предлаганите продукти.
- Мониторинг на изпълнението на проекти от бенефициенти по стратегията: Мониторингът е текущ и последващ, като текущият е в процеса на изпълнение на проекта от бенефициента, а последващия е след приключване на проектните дейности. Мониторингът се осъществява от експерта по прилагане на стратегията за местно развитие на всеки три месеца, ако е текущ и на шест месеца, ако е последващ. Мониторингът се осъществява, чрез посещения на

място и разглеждане на финансово-счетоводна документация въз основа, на които експертът по прилагане на СМР изготвя доклад

- Мониторинг на вложените ресурси- оценка на средствата, които към момента са инвестирани за изпълнение на одобрения проект и какъв процент представляват от средствата предвидени в стратегията по съответната мярка.
- Мониторинг на изпълнението- доколко се изпълняват планираните дейности в определените срокове и съгласно определените в Стратегията процедури.
- Мониторинг на резултатите- какви са непосредствените и/или крайни резултати от реализираните от бенефициента дейности и по какъв начин те допринасят за постигане целите на Стратегията.
- Окончателен външен мониторинг - в края на 2015 година, извършва се от експерти, избрани по реда за подбор на външни експерти, описан в Правилника за изпълнение на СМР. Външният мониторинг цели също така да се установят независимостта, откритостта и обективността при разпределянето на финансовите средства по СМР и подпомагане на конкретни бенефициенти и обвързаността им с целите на Стратегията. Този мониторинг цели да се установи съответствието между поставените в СМР цели и ефективното усвояване на финансовите средства.
- Оценка от външни експерти, по желание, външен счетоводен одит, ако е необходимо: Оценката от външни експерти се извършва ежегодно и цели подпомагане изготвянето на годишен отчет за изпълнението на СМР към УО на ПРСР. В края на периода на действие на стратегията, МИГ представя на УО одиторски доклад: одиторски доклад за техническо изпълнение на планираните дейности и изпълнение на финансовата политика на МИГ при реализиране на одобрената стратегия и извършените за отчетния период разходи. Планира се също изготвяне и представяне на окончателна оценка за постигнатите резултати и предложения за бъдещи сфери на интервенция.
- При мониторинга на изпълнението на проектите от Стратегията за местно развитие ще се събират данни за проектите, разработени от жени. При реализиране на стратегията за местно развитие и оказване на методическа помощ и подкрепа ще се спазват принципите на равните възможности и равния достъп до услуги.
- Препоръчва се на МИГ да актуализира текущо сектор“Галерия“ в своята интернет-страница с актуални снимки на приключили проекти, реализирани дейности и изплатени заявки. Това ще информира и поощри местната общност, както и е средство за поддържане на интереса към Лидер и МИГ в преходния период към Водено от общностите местно развитие.
- Препоръчва се на МИГ да проведе заключителни информационни срещи във всички населени места, да се срещне с представители на различните сектори, да ги запознае с финалните резултати от Стратегията за местно развитие, постигнатите индикатори, успешните проекти и успелите бенефициенти.

- Препоръчва се на МИГ да проведе един финален, заключителен форум на който да бъдат представени всички реализирани проекти от своите бенефициенти и с какво те са допринесли за постигане на целите и приоритетите на СМР.
- Препоръчва се на МИГ да продължи да допълва базата с данни за проектите и по всяка мярка в информационната система на МИГ, която база-данни ще послужи за бъдещ архив на МИГ.
- Подобряване на нормативната среда. МИГ трябва да са много активни и да търсят комуникация с УО на програма “Лидер”. Целта е да се ускори процеса на прилагане на програма “Лидер” и оптимизиране на процеса на сътрудничество между изпълняващите проекта МИГ и УО.
- Да се повиши активността на местното население и неговата съпричастност към успешното местно развитие.
- Да се повишава и поддържа капацитета на участниците в МИГ.

➔ Препоръки към МИГ за бъдещо развитие на територията :

Територията на МИГ “Нови пазар-Каспичан” има опит, капацитет и средна готовност за надграждане на подхода Лидер с новия подход „Водено от общностите местно развитие”, а периода 2014-2020г. на ОСП и ПРСР.

Водено от общностите местно развитие е термин, който Европейската комисия използва, за да опише подход, при който традиционната политика за развитие „от горе надолу“ се обръща наопаки. При WOMP местните хора поемат управлението и образуват местно партньорство, което проектира и изпълнява стратегия за интегрирано развитие. Стратегията е предназначена да надгражда силните страни или „активите“ на общността в социален, екологичен и икономически план, вместо само да компенсира наличието на проблеми.

За тази цел партньорството получава дългосрочно финансиране и решава как то да бъде разходвано.²⁰

Ето осем причини да се използва WOMP от МИГ “Нови пазар-Каспичан” за бъдещо развитие на територията:

Причина 1: WOMP осигурява водеща роля на хората, които са изправени пред определена нужда или предизвикателство. Стратегиите се разработват и проектите се избират от местните субекти. Това е най-силно отличаващата се характеристика на WOMP и неговото най-голямо преимущество. В сравнение с други класически подходи, хората, които преди са били пасивни „бенефициери“ на дадена политика, сега се превръщат в активни партньори и „двигатели“ на нейното развитие. Включването на хората в „съвместното производство“ на политиката за развитие носи редица важни ползи:

- Хора, смятани за проблемни, са овластени, за да станат част от решението. Техният пряк опит — обединен с гледните точки на други заинтересовани

²⁰ Насоки за местните участници относно воденото от общностите местно развитие, 2014г., ЕК

страни — може да помогне за много по-доброто адаптиране на политиките към реалните потребности и възможности.

- Участието им в процеса увеличава техния капацитет да действат и предприемат конструктивни инициативи. Това на свой ред насърчава чувство за местна идентичност и гордост, както и усещане за собственост и отговорност за дейностите.
- Участието наравно с другите партньори изгражда мостове и доверие между хората, частните предприятия, публичните институции и браншовите групи по интереси.

Причина 2: Стратегиите за ВОМР могат да отговорят на нарастващото разнообразие и сложност. Това разнообразие често се описва като крайъгълен камък на европейския социален модел, но предизвикателството се състои в намирането на начини за неговото запазване и превръщане в актив вместо в задължение. В определени райони нарастват разликите между страните и регионите, като съобразяването с тях чрез разработването от управляващите стандартни политики е все по-трудно — дори ако се осъществяват чрез местна служба. Тъй като стратегиите за ВОМР се разработват и проектите се избират от местното население, решенията могат да бъдат съгласувани с местните потребности и партньорствата могат да бъдат движени от енергията на местните заинтересовани страни, включително от младите хора.

Причина 3: Стратегиите за ВОМР могат да бъдат по-гъвкави от други подходи. Някои публични органи са загрижени, че делегирането на определени решения на местните партньорства, може прекалено да усложни реализирането на ВОМР. Въпреки това ВОМР стана по-лесно и по-гъвкаво чрез възможността да бъде програмирано около една „тематична цел“, като същевременно може да бъде използвано за постигане на някои или всички икономически, социални и екологични цели на стратегията „Европа 2020“²¹. По същия начин не е задължително дейностите по ВОМР да бъдат обвързани със стандартните мерки, описани в програмите, ако съответстват на общите им цели. Не е необходимо да се поставят строги разграничителни линии между фондовете, ако са налице системи, които гарантират, че бенефициерите не изискват възстановяване на едни и същи разходи от различни източници на ЕС.

Причина 4: Обхватът на ВОМР е разширен, за да се позволи на местните стратегии да се фокусират върху предизвикателства като социалното приобщаване, изменението на климата, сегрегацията на ромите и други групи в неравностойно положение, безработицата сред младежите, обедняването на градските райони, връзките между градските и селските райони и т.н.

Причина 5: ВОМР надгражда връзките между браншовете и участниците, по начини, които имат мултиплициращ ефект върху основните програми. Стратегиите на ВОМР не следва да се разглеждат като „острови“, изолирани от другите програми. Напротив, те са също инструменти за повишаване на резултатите на националните и регионалните програми за развитие на селските райони и стратегиите за устойчиво градско развитие, финансирани по член 7 от Регламента за ЕФРР. Като такива те могат да представляват част от други инструменти или да функционират успоредно с други инструменти, включително интегрираните териториални инвестиции (ИТИ).

²¹ Налице са 11 икономически, социални и екологични „тематични цели“ в Регламента за общовалидните разпоредби, който пренася общите цели на стратегията „Европа 2020“ в серия конкретни цели и приоритети за „Европейските структурни и инвестиционни фондове“

Причина 6: Същността на BOMP се състои в иновациите и постигането на резултати, които носят дълготрайна промяна. Първата стъпка обикновено включва изграждане на капацитета и ресурсите за поемане на инициативи на местните общности. BOMP може да се използва също така, за да покрие малките инвестиции в инфраструктурата, които са предпоставка за иновации и по-нататъшно развитие. Те обаче обикновено представляват средство за постигане на някаква цел.

Причина 7: Участието във BOMP разкрива достъп до голяма и нарастваща европейска мрежа и обем натрупан опит. През последните 20 години съществуващите партньорства в рамките на LEADER и FARNET и много европейски, национални и регионални мрежи разработиха значителен брой методи, насоки, инструменти и казуси, които могат да бъдат изключително полезни за новите партньорства. Както беше споменато, международни организации като Световната банка също имат дългогодишен опит и са разработили многобройни полезни методически наръчници. В настоящото ръководство ще посочи препратки към много от тези инструменти и ресурси, които представляват „живо“ знание.

Причина 8: BOMP е финансово атрактивен инструмент за осъществяване на местно развитие. Комисията признава, че местното развитие е дългосрочен процес, който продължава обикновено в рамките на няколко периода на финансиране, като препоръчва също толкова дългосрочен финансов ангажимент за изграждане на капацитета и активите на общностите. Ето защо местните партньорства не се разглеждат като еднократни проекти, които се разпускат в края на периода на финансиране, а като част от процес за насочване на общностите по устойчив път.

7. Заключение:

- ✓ В България често селските райони се разглеждат като синоним на изостаналост спрямо обществения живот в урбанизираните територии. Това е резултат от обективно протекли икономически процеси в исторически план. При съвременните условия и възможности за устойчиво развитие на регионите обаче, тяхното развитие е стратегически проблем, който не трябва да бъде подценяван.
- ✓ Въпреки по-ниската степен на развитието си, тези райони разполагат със значителен природен, човешки и културен потенциал, чието пълноценно използване е в интерес на обществото ни.
- ✓ Развитието на селските райони в България зависи от протичащите социално-икономически процеси в страната ни, както и от ускореното прилагане на подхода „Лидер“ в качеството му на ефективен метод за интегрирано развитие и мобилизиране на местните общности за създаване на взаимосвързани икономически дейности.²²
- ✓ Успешното организиране и функциониране МИГ като органи за прилагане на подхода „Лидер“ ще допринесе за повишаване на инициативността на местното

²² ИЗСЛЕДВАНЕ НА МЕСТНИ ИНИЦИАТИВНИ ГРУПИ ПО ПОДХОДА „ЛИДЕР“ ЗА УСТОЙЧИВО СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ, Русенски университет, 2012

население и оттам - за икономическото и социалното развитие на селските райони в България.

В този смисъл, МИГ“Нови пазар-Каспичан“ се съотнася към успешните местни инициативни групи в България, защото успя да изпълни своята Стратегия за местно развитие с минимални остатъци по мерките.

С изпълнение на проектите, които в момента се реализират по Стратегията за местно развитие, МИГ има реален шанс да постигне заложените цели и приоритети както следва:

- Приоритет 1 на СМР: Развитие на местен туристически продукт, чрез разширяване на туристическата зона на Варненското Черноморие към Първата Българска столица Плиска, както и специфичните цели за постигането му.
- Приоритет 2 от СМР: Разнообразяване на земеделието, чрез развитие и модернизация в областта на лозарството, трайните насаждения и зеленчукопроизводството.
- Приоритет 3 на СМР: Изграждане и укрепване на местен капацитет за развитие и съпътстващата го специфична цел.

Основната стратегическа цел да се повиши качеството на живот и постигане на устойчиво развитие на района при съхранена местна идентичност и околна среда ще бъде реализирана с постигане на конкретните индикатори, заложиени за всяка мярка в СМР.

- ➔ С изпълнението на инвестициите по проектите за Мярка 311“ Разнообразяване към неземеделски дейности“ и Мярка 312 “Подкрепа за създаване и развитие на микропредприятия“, МИГ е постигнал разнообразяване на възможностите за заетост, чрез развитие и модернизиране на селския и познавателен туризъм и свързаните с него услуги и материално-техническа база;
- ➔ С изпълнение на инвестициите по проектите за Мярка 313“ Насърчаване на туристическите дейности“ и Мярка 323“ Опазване и възстановяване на селското наследство“ , МИГ е постигнал съхраняване и възобновяване на местната идентичност и околна среда.
- ➔ С изпълнение на инвестициите по проектите за Мярка 321“ Основни услуги за икономиката и населението на селските райони“ и Мярка 322“Обновяване и развитие на населените места“, МИГ е постигнал развитие на образователна, спортна, социална и техническа инфраструктура и естетизация на населените места.
- ➔ С изпълнение на инвестициите по проектите по Мярка 121“ Модернизиране на земеделските стопанства“ и Мярка 123“Добавяне на стойност към земеделски и горски продукти“, МИГ е постигнал модернизиране на земеделските стопанства и насърчаване развитието на местни, традиционни или уникални продукти.
- ➔ С изпълнение на инвестициите по проектите по Мярка 111“Професионално обучение, информационни дейности и разпространение на научни знания“, МИГ е постигнал повишаване капацитета за създаване и развитие на местни, традиционни или уникални продукти.

- ➔ С изпълнение на Мярка 431-1: Управление на МИГ, придобиване на умения и постигане на обществена активност, МИГ е изградил проектен и управленски капацитет у местната общност, чрез стимулиране на интегрирани и устойчиви практики.
- ➔ Реализирани сфери на интервенция на МИГ в настоящия програмен период:
 - Насърчаване на разнообразяването към неземеделски дейности (Мярка 311);
 - Насърчаване на растежа и създаване на нови работни места (Мярка 312);
 - Насърчаване на предприемачеството (Мярка 312);
 - Насърчаване развитието на интегриран селски туризъм (Мярка 312).
 - Разнообразяване и подобряване на туристическата инфраструктура, атракциите и съоръжения за посетителите в района (Мярка 313);
 - Насърчаване развитието на интегриран селски туризъм (Мярка 313);
 - Насърчаване съхранението, развитието и популяризирането на селското природно и културно наследство (Мярка 7-323).
 - Подобряване мобилността на работната сила и привлекателността за развитие на бизнес на територията, чрез подобряване на пътната инфраструктура (Мярка 321);
 - Подобряване условията за живот на територията, чрез подобряване на достъпа до качествена водоснабдителна и канализационна инфраструктура (Мярка 321);
 - Подобряване достъпа на населението до културни, спортни и свързани със свободното време и отдиха услуги (Мярка 321);
 - Подобряване достъпа на населението до социални услуги и по-специално този на децата и уязвимите групи от населението(Мярка 321);
 - Подобряване достъпа до услуги свързани с информационните и комуникационни технологии (Мярка 321);
 - Подобряване привлекателността на средата за живот в населените места от територията на МИГ (Мярка 322)
 - Подобряване цялостната дейност и конкурентоспособност на земеделските стопанства, чрез модернизирането на производствените условия и въвеждането на нови процеси и технологии, допринасящи за производството на качествени земеделски продукти (Мярка 121);
 - Подобряване опазването на околната среда (Мярка 121);
 - Насърчаване спазването стандартите на Общността и подобряване на условията в земеделските стопанства по отношение сигурността и безопасните условия на труд, хигиената и хуманното отношение към животните (Мярка 121);
 - Подобряване цялостната дейност, икономическата ефективност и конкурентоспособността на предприятията от хранително-вкусовата промишленост, чрез: по-добро използване на факторите за производство; въвеждане на нови продукти, процеси и технологии; подобряване качеството и безопасността на храните и тяхната проследяемост (Мярка 123);
 - Постигане на съответствие със стандартите на Общността (Мярка 123);
 - Подобряване опазването на околната среда (Мярка 123).
 - Подобряване на човешкия потенциал в земеделието и горското стопанство, чрез разпространение на знания и придобиване на нови умения, в областта на управлението и бизнеса, новите технологии, качеството и безопасността на продуктите, устойчивото управление на природните ресурси, възобновяемите източници на енергия и биологичното производство (Мярка 111)

- Насърчаване развитието на МИГ Нови пазар- Каспичан като силна и ефикасно действаща структура (Мярка 431-1);
 - Повишаване информираността и уменията на местните жители, относно подхода ЛИДЕР и насърчаване тяхното активно участие в процеса на прилагане на стратегията за местно развитие (Мярка 431-1);
- ➔ МИГ е изградил капацитет , като това е първата стъпка за въвеждане на подхода „Лидер“ на местно равнище. Ако този новаторски подход заработи добре, местните действащи лица трябва да имат или да придобият необходимите умения от гледна точка на идеи за проекти и ноу-хау, човешките ресурси за извършване на конкретни дейности и, разбира се, финансовите способности за управление на тези дейности. В миналото този процес беше упражнение по „научаване чрез практиката“.

Днес натрупаният опит би трябвало да е направил нещата по-лесни. Използването на мрежи и други средства за комуникация е от голяма полза за създаването на такива възможности, тъй като не само предоставя информация за „Лидер“, но също служи за поощряване на интереса на местните действащи лица в създаването на стратегия за местно развитие на селския район и свързани проекти, като по този начин се създава необходимата критична маса. Създаването на капацитет не е индивидуална дейност, а колективна, в която различни действащи лица в селските райони се запознават с подхода и с начина му на въвеждане, като този начин им позволява да разпространяват, участват и да се възползват от него.

- ➔ Ценността на „Лидер“ проличава от множеството стойностни проекти, подпомогнати в последните години по Стратегията за местно развитие на МИГ, които имат реално влияние върху всекидневния живот на хората, живеещи в селските райони, проектите на МИГ „Нови пазар-Каспичан“ дават представа за разнообразието и творческия характер на бенефициентите с идеи за развитие на селските райони.
- ➔ Бъдещето на МИГ „Нови пазар-Каспичан“ е в подготовка на територията за реализиране на подхода „Водено от общностите местно развитие“.

Времето и ресурсите, необходими за стартиране на стратегия и партньорство за ВОМР, зависят в много голяма степен от местния контекст и от опита и капацитета на местните участници и организации. Но дори при общностите с опит правилното изпълнение на целия цикъл обикновено отнема от шест месеца до една година. Процесът е сложен, но това се дължи основно на факта, че самите местни общности са много различни и сложни, а не на това, че подходът е по-сложен от другите.

В подготвителната фаза могат да бъдат открити много скрити идеи, ресурси и възможности, като тя е ключова за бъдещия успех. В този контекст предлаганата в новия регламент за подготвителната фаза подкрепа може да играе важна роля за гарантиране на успеха на по-късни етапи.²³

ВОМР обръща наопаки традиционните подходи за развитие от горе надолу, като започва с визията за това къде биха искали да бъдат местните участници в бъдеще и какво според тях би следвало да се промени, за да го постигнат.

²³ Набор от инструменти на LEADER. http://enrd.ec.europa.eu/leader/leader/leader-tool-kit/en/index_en.cfm

На първо място се поставя посрещането на местните потребности и финансирането служи като средство за изпълнение на целите.

Стъпки за МИГ“Нови пазар-Каспичан“:

- ➔ Създаване на доверие и обединения с хората, които могат да помогнат за осъществяване на промяната (Партньорство);
- ➔ Определяне на границите на района (Район);
- ➔ Изготвяне на нова местна стратегия за промяна въз основа на участието и потребностите на местното население (Стратегия);
- ➔ Съгласуване на структурата на партньорството и изясняване на отговорностите (Партньорство);
- ➔ Изготвяне на план за действие и заявление за финансиране;
- ➔ Създаване на система за периодичен преглед, оценка и обновяване на стратегията;

Подготвителната подкрепа може да обхваща действия като:

- Обучение за местни заинтересовани страни;
- Проучвания на съответния район;
- Разходи, свързани с разработването на стратегията за местно развитие, включително разходи за консултации и за действия, свързани с консултации със заинтересовани страни;
- Административни разходи (оперативни разходи и разходи за персонал) на организацията, която кандидатства за подготвителна подкрепа по време на подготвителната фаза;
- Подкрепа за малки пилотни проекти.

- ➔ Изграждане на капацитет с помощта на координатора на местната група за действие.

Местните координатори трябва да бъдат способни да проявяват емпатия и дипломатичност, като същевременно са организатори, реалисти и мечтатели. Това е вероятно най-трудната роля в развитието. В по-големите партньорства тези задачи трябва да бъдат поделени между няколко лица от екипа или споделени с членове доброволци.

- ➔ Воденото от общностите местно развитие за социално приобщаване и заетост има огромен потенциал да обхване хората, които не могат да бъдат обхванати от обикновения пазар на труда и политиките за приобщаване. Воденото от общностите местно развитие за социално приобщаване може да се фокусира върху конкретна целева група, например бездомни лица, но я обхваща чрез териториален подход, фокусиран върху нейния местен и социален контекст.

- ➔ Налице е силен аргумент, че социалното приобщаване следва да бъде хоризонтална цел при всички видове райони с ВОМР. Съществуващите партньорства за ВОМР в селските и крайбрежните райони, които в миналото са се фокусирали предимно върху възможности, могат да положат допълнителни усилия, за да обърнат внимание на социалното приобщаване в техните райони. Местните групи за действие за ВОМР често се ръководят от активни членове на местната общност и понякога е възможно да пренебрегват по-слабо видимите части на общността. Въвеждането на социалното приобщаване в местните

стратегии може да подобри баланса на тези стратегии и да им позволи да отговарят по-добре на местните потребности.